

NOVA PRAVDA

Uredništvo in uprava v Ljubljani,
Narodni dom, I. nadstr. Telefon 77.

Izhaja vsako soboto.

Mesečna naročnina 6 dinarjev,
za inozemstvo pa 8 dinarjev.

Beseda bo meso postala.

Božič! Koliko lepih besedi bo napisanih in koliko izgovorjenih. Tiha zima, blažen mir vsenaokoli siplje v duše mehko razpotoženje. Iz lin gre opolnoči v svet naznanilo, da se je Kristus rodil, duše poklekajo in ga molijo.

Rodil se je, da odreši svet večnega pogubljenja. Tudi se je rodil, da ne bodi na zemlji radi večnega zveličanja vedno trpljenje. Misel njegova je bila, naj veselju na tem svetu sledi veselje onstran groba. Svet je tu, da bodi na njem vsakdo srečen. Veselje onega sveta ni ustvarjeno radi trpljenja na tem svetu. Ni tako, da čim večje je trpljenje tu, da bo zato tem večje veselje tam. To so besede krivih prerokov, ki Gospoda niso razumeli. On je hotel: ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe, in: kar nočeš, da Tebi drugi store, ne stori tega Ti drugim. On je postavil življenjsko resnico, najvišji socialni nauk vseh časov: enakost vseh ljudi na zemlji v pravicah in dolžnostih. Človeštvo je nepretrgana enota in ta nauk mora veljati z železno doslednostjo skozi vse veke in skozi vse življenje vsakega posameznika. Ni razumel Gospodove volje, kdor pravi, da kes in pokora vse zbršeta. Greh vsega življenja naj bi zbrisal trenutni kes, kes morda ob zadnjih dihih življenja? To je usodepolna pomota. Storjeni socialni greh ne more najti odpuščanja brez dejanskega popravila škode. Taka trditve bi bila afirmacija greha, moralna potuha grešnikom.

Nauk največjega učenjaka in socialista vseh vekov ni prodril v duše človečanstva. Le malo jih je, ki bi prav doumeli globoko misel njegovih resnic. Samo zunanemu vedenju človeka so dali drugo obliko, duša in srce pa sta ostala zakrknjena. Minula so stoletja, ki so ustvarila klerikalca in liberalca, cerkev in njena politična moč je priznavala prvemu vse vrline dobrega človeka, drugemu jih je odrekala. Prvi se je prevzel, našel je moralno uteho v vidnem zunanjem pripadnosti k cerkvi in njenim političnim strankam, v srcu, v svojih delih pa je ostal neizpremenjen, potolažen z zavestjo, da smrt ne bo prišla nepričakovano in da bo imel časa dovolj, da v zadnjih urah obžaluje vsa nesocialna dejanja svojega dolgega življenja. Drugi, liberalci, je ostal podoben prvemu. V življenju ni bilo med njima razlike. Gnana sta bila oba od nenečnega pohlepa po obogatitvi, po želji, ustvariti si nebeško kraljestvo tu na zemlji brez ozira na škodo in trpljenje drugih. Ne eden ne drugi v svojem srcu ni imel zaklada dobrot.

Poglejte ljudi na vasi najrazličnejših narodnosti, ver in političnih prepričanj in ne morete jih ločiti v dobre in slabe po znamenju narodnosti, vere ali politične pripadnosti, ločili jih boste le po enem znamenju: po sili njih srčne dobrote. In potem jih boste tudi le po tem znamenju sodili. In le ti imajo pravico, da pred Gospoda na Sveti večer poklekajo in ga molijo. Vsi drugi so farizeji, ki z vero, narodnostjo in političnim prepričanjem barantajo, brez vesti, kakor v poslu utrjeni konjski mešetar.

Srčne dobrote ni. Imamo ver ne broj, vsaka zase edino pravilna, narodnosti so vseh vrst in po-

litičnih prepričanj je mnogo. Vse to imamo ne za kratek čas ali zaradi prepričkov na zemlji, vsakdo, ki zagovarja eno ali drugo, trdi, da imamo te stvari zato, da z njih pomočjo dosežemo na zemlji mirno, srečno in pravično življenje. Za učinkovitost teh sredstev se prepiramo — da uspehov nikjer ni.

Kako rad je na Sveti večer vsakdo srečen, zadovoljen sam s seboj, z okolico in z življenjem! Pa če ni že srečen zaradi preteklosti in sedanjosti, pa bi rad dobil — vsaj upanje sreče za bodočnost. Saj Sveti večer nima služiti le v utrditev zavesti, da se je Gospod rodil, da grehe odpušča in pozablja na naša grda dejanja, ampak tudi v utrditvi prepričanja, da je vsak človek rojen, da je srečen, da bodi človek človeku brat — in ne volk. Lačice, ki pred jaslicami veselo žare, goreča luč, ki po stezi preko polja v mrzli zimi in temni noči hiti proti farni cerkvi, gori zato, da v trpečih prižiga upanje — na odrešenje.

Upanje sreče dajte! V to molitev so ubrani polnočni zvonovi.

Sreče nimajo milijoni, ker tisoči nimajo srčne dobrote.

Narodi so komaj prišli iz bitk, vračajoči se na svoje domove, so mislili, da je bila vojska kazen za greh in da ne bo več greha, ako nočejo več vojska. Kako varanje! Zakrknjen grešnik pokoro odloče, potem gre pa znova greši. Tako dela tudi svet. Tako ozarjeno je iz človeških duš pričelo vzhajati solnce, da pride na vrh nebeskega svoda in da tu okameni ter da nepremično izžareva na človeštvo srečo in blagoslov vse večne čase — pa zdrknilo je globoko v vzhod nazaj, da je zopet noč zakraljevala.

Po svetu švigajo misli o novih vojskah, svet se trudi, da jih prepreči, morda, ker nanje še ni pripravljen. Napovedujejo se ostri gospodarski boji, propada delo in poštenost, širi se beda in lakota, brezposelnost divja, delo ne daje zaslužka za vsak-

danji kruh. Živalski nagoni bruhajo iz src, močnejši davi slabjšega. Propada kultura, morala, dobra volja, veselje do dela in življenja. Mož je ženi hudič, žena možu, deca gleda in ne razume, v dušah ne zaškri ljubezen, zato se obrača od domov in gre svoja pota, ki se izgubljajo v temi, iz katere se nato čuje jok in krik obupa.

Milijoni so korak obrnili po klancu navzdol, da tisoči ostanejo na vrhu prelaza in — obvladajo položaj. Dolga procesija je to in žalostna bolj kakor pot po sneženih planjavah v Sibirijo. Spredej je križ, visok in širok. Nosijo ga roke delavca, javnega in zasebnega nameščenca. Okoli se gnete deca, žene, matere in očetje. Zamolklo doni molitev: Dajte nam naš vsakdanji kruh. Pa kakor bi procesija šla po puščavi, vdano in prosečo molitev odnaša le veter, da jo raztrese po pesku pustinje, ne da bi jo kdo čul in uslišal. Tako tone ta žalostna procesija in se izgublja v neprodne temine, da tam pogine in da v smradu vzklijejo strupeni plini, ki naj uničijo vse.

Storite, da bodo ti milijoni obrnili zopet korak po klancu navzgor. Hoja navzdol, vedno niže in niže, ni samo njih bol, ona je tudi Vaša bol. Drevo, pri korenini nagnito, bo padlo in na zeleni veji sedeča in veselo pojoča ptica bo odletela — kam se bo usedla, ako se vsa debela posuše in zrušijo.

Naša domovina je z zlatom posejana. Samo v sencih leži, treba je le, da solnce pride in povsod bo sam lesk. Ali tega solnce ni? Vsenaokoli hoče, da je dan, pa jutra noče biti. Kdo ga drži nazaj? Vsi tisti, ki skrivnosti Svetega večera niso doumeli, ki ne poznajo dobrote v svojih srcih, vsi oni, ki bodo ta večer molili in blaženost občutili — ker je taka že stara navada. Da, stara navada, pa brez nove vsebine. Da bi luči, ki bodo zažarele, vsaj nekaj časa še tlele, potem, ko bo polnočnice konec. Samo en hipec na dan dela! Bojimo se, da želimo zaman, ker naša bol noče biti tudi Vaša bol, dasi je oboje življenj zasidranih v istih koreninah.

Sveta noč, blažena noč... res to je samo pesem. Kdaj bodo besede meso postale? S kulturo človeka, ki ga bo usposobila k srčni dobroti.

Zmagujoče narodno delavstvo.

Narodnost ni mrtva beseda. Ona je živa, gonilna sila vseh vekov in vseh narodov. Pred veličastnim znamenjem narodnosti so morali poklekati vsemogočni generali in utihniti topovi. Ko je Wilson, predsednik Zedinjenih držav Sever. Amerike, formuliral 14 točk narodne samoodločbe, je bilo vojske konec, tako živo je ta misel vzplamtela med narodi. Tega vala ni mogel nihče več zadržati. To je politična moč narodnosti. Narodi se ne dajo in ne morejo dati ukleniti v jarem tuje oblasti, oni hočejo biti organizirani v lastnih državah. To je nujni predpogoj za ohranitev svetovnega miru. Kdor je proti tem narodnim pravicam, je proti svetovnemu miru. To pravico zahtevajo zase Nemci vseh političnih barv, s komunisti in socialisti vred. Bili smo priča, kako so dunajski socialistični voditelji z vso odločnostjo govorili za priključitev Avstrije Nemčiji v eno državo. Le pri nas, kjer

moramo vedno pokazati, da smo majhni ljudje, ki ne poznamo socioloških sil v narodih, so morali priti socialisti in preklinjati stremljenje po osvoboditvi koroških Slovencev.

Kar velja glede politične moči narodnosti, velja tudi glede gospodarske, kulturne in socialne, ker so slednje le posledica prve, odnosno je prva osnovni predpogoj za razvoj gospodarske, kulturne in socialne moči naroda. Zato je zelo nedosleden oni, ki sicer priznava politično samoodločbo narodov, to je potrebo po politični samostojnosti narodov, ne prizna pa potrebe po gospodarski, kulturni ali socialni samostojnosti. Politično samostojnost hočemo zato in samo zato, da se gospodarsko krepimo, kulturno razvijamo in ustvarjamo socialno koristna dela. Politična samostojnost ni samo sebi namen, ona je le sredstvo za dosego glavnih namenov: gospodarske in kulturne povzdige narodov. Ako to

hočemo, moramo biti za te cilje **navdušeni**, t. j. biti moramo narodni, kar pomeni, da moramo **braniti** svoje gospodarske in kulturne pravice. Mi moramo biti proti temu, da nas v narodni, politično samostojni državi zaslužuje tuj kapital v denarju ali v ljudeh. Zato je le naravna posledica političnih naših pravic, da smo proti zaposlenju tujih delavcev, dokler je naš domači človek lačen, da zahtevamo za naše ljudi boljša mesta. Meglena internacionalnost zamenjuje potrebo po internacionalnem **sodelovanju** na političnem, gospodarskem in kulturnem polju z zapostavljanjem naših lastnih potreb in pravi, da je to nacionalizem, sokolaštvo in bogvé kaj še. Ne! Narodni človek hoče politični samostojnosti dati stvarno vsebino. Politična samostojnost je le okvir, ono kar je v okviru pa je naš vsakdanji kruh. Kdor zagovarja breznarodnost, mora seveda biti tudi proti narodnim državam in zelo smešen je oni, ki nujnost narodnih držav priznava, nujnosti narodne borbe za gospodarsko in kulturno samostojnost pa ne uvidi. Ta poslednja borba drži s prvo roko. Zato ima **narodni človek**, ki se bori za gospodarsko in kulturno povzdigo politično samostojnega **naroda** na sebi vse znake **resnosti** in **treznega** gledanja na pomen, važnost in nujne posledice politične osamosvojitve.

Ta resnost in treznost se uveljavlja vedno jasneje tudi med našim delavstvom, katero se je vedno smatralo kot neko zmešano množico, ki ne sme biti narodna in mora prisegati le na breznarodnost. V tej miselnosti vzgojeno delavstvo zato ni **moglo** sodelovati na **svoji** gospodarski in kulturni povzdigi, ker je pač moralo biti svoji breznarodnosti dosledno in tako odobravati naval tujcev v naša podjetja, ker je pač vseeno: Slovenec, Nemec ali Lah. Odobravati je moralo tudi nemško komando v tovarnah, ker zahteva po slovenskem jeziku je pomenila zanj stvar, za katero se smejo zanimati le narodni ljudje. Pri taki miselnosti je bilo le naravno, da so tujci našega delavca omalovaževali in ker oni niso nikdar rekli, da je vseeno, kdo ima boljše plačano delo: Slovenec ali Nemec, ampak so se vedno odločili za Nemca. Ko na podlagi politične osamosvojitve korakamo proti gospodarski in kulturni moči **naroda**, smo **narodni** zato, ker hočemo **ta narod** gospodarsko in kulturno dvigniti. Ni treba, da ravno pravimo, da smo narodni, isto je, ako rečemo, da smo pionirji za gospodarski in kulturni napredek predvsem našega domačega človeka. Ako v tem boju odbijamo vse napade, ki bi ta napredek ovirali, ali ako uporabljamo sredstva, ki bi ta napredek pospešili in utrdili, delamo za napredek domačega človeka. In ker **večina** domačih ljudi tvori skupnost, kateri pravimo narod, zato je to delo **narodno delo**, navdušenje za to delo narodno navdušenje.

K temu delu je pristopilo tudi delavstvo, ono se trga iz mreže internacionalne breznarodne miselnosti. Delavstvo hoče čutiti **narodno**, ker le tako je sposobno, da čuti mednarodno, t. j. da spoznava, ceni in vpoštevata tudi težnje drugih narodov. Da bi pri nas ne bilo političnega klerikalizma, ki vse gospodarske in kulturne potrebe podreja koristim **politične** moči cerkve, da bi ne bilo zmešanih pojmov komunizma in bi ne bilo breznarodnega socializma, ki napram kapitalu ni znal poudariti in uveljaviti gospodarskih in kulturnih potreb in pravic **naroda**, t. j. **večine**, verjemite mi, da bi danes ne tičali tako globoko v blatu gospodarske in socialne revščine. Delavstvo zavedno in instinktivno spoznava krivce svojega revnega položaja, zato se organizira v narodnih in naprednih strokov-

nih organizacijah. Pred kratkim so se vršile volitve v II. rudarsko skupino. Narodno delavstvo je povsod nastopilo samostojno in zmagalo. Ni zmagalo še sicer tako, da bi dobilo svoje mandate, toda njegova moralna zmaga je popolna, popolna je zmaga **narodne** misli tudi med rudarskim delavstvom. V Trbovljah je narodno delavstvo po številu dobljenih glasov **druga** najmočnejša skupina, ki stoji **pred** klerikalci. Le dejstvo predpotopnega volilnega reda, da imajo volilni aparat v rokah nasprotniki, da so vladale glede volilnega postopka popolne nejasnosti, je povzročilo, da so **formalno** zmagali še nasprotniki. Pri tej priliki poudarimo, da bomo dobili vsa sredstva in brez usmiljenja uporabili vsa pota, **da iztrebimo grožnje in nasilja** iz delavskih vrst, ker so ta sredstva najpriljubljenejša

orožje kapitalistov — in nočemo, da bi se istih posluževalo tudi delavstvo. Ako se jih, nima pravice zahtevati, da jih opuste kapitalisti. Kar je nemoralno za kapitaliste, ne more biti moralno za delavca. To naj si zapomnijo predvsem socialisti vseh barv, ki svoje podirajoče se pozicije hočejo držati le še na umeten način. Ne izzivajte, ker vaša «moč» ne sega do nebes!

V Senovem pri Rajhenburgu so se objeli klerikalci, komunisti in socialisti in šli skupno v boj. Dobili pa so skupno le 60 glasov, **narodno delavstvo samo pa nad 40**. To je popolna zmaga naše misli. Podobno je bilo drugod.

Ko se delavstvo otrese neresnih ljudi, takrat bo boljše. **Zmagujemo in se bližamo popolni zmagi.**

Kandidatne liste za volitve v oblastne skupščine.

Skupni nastop naprednih strank: NSS in SDS.

Kandidatne liste za ljubljansko oblast.

Srez Brežice (2. skrinjica).

Kandidati:

1. **Karl Cimperšek**, trgovec in posest., Sevnica;
2. **Ivan Ogorevc**, posest. in kovač, Vel. Obrež;
3. **Dr. Ljudevit Štiker**, odvetnik, Brežice.

Namestniki:

1. Ivan Pavlovič, posestnik in župan, Armeško;
2. Blaž Jeriček, trgovec, Rajhenburg;
3. Franc Kušlan, lesni trg. in posest., Brežice.

Srez Črnomelj (3. skrinjica).

Kandidati:

1. **Julij Mazelle**, posestnik, Gradac;
2. **Karol Müller**, trgovec, Črnomelj.

Namestniki:

1. Anton Sever, trgovec, Semič;
2. Ivan Malešič ml., trgovec, Metlika.

Srez Kamnik (1. skrinjica).

Kandidati:

1. **Dr. Rihard Karba**, župan in lekarn., Kamnik;
2. **Anton Skok**, župan, posest. in trg., Domžale;
3. **Fr. Kokalj**, posestnik in kovač, Vrhpolje.

Namestniki:

1. Franc Ropret, tovarnar, Pristava;
2. Franc Klopčič, pos., Sp. Loke, obč. Krašnja;
3. **Franc Zihnerl**, posestnik, Vodice.

Srez Kočevje (3. skrinjica).

Kandidati:

1. **Ivan Rus**, pos. in veletrgovec, Loški potok;
2. **Dr. Štefan Rajh**, odvetnik in pos., Kočevje;
3. **Anton Pirkovič**, posestnik, Velike Lašče;
4. **Filip Peterlin**, posestnik in trgovec, Ribnica.

Namestniki:

1. Josip Oberstar, posest. in trgovec, Ribnica;
2. Alfonz Ličen, pom. kurjač drž. žel., Kočevje;
3. Franjo Keržič, trgovec, Velike Lašče;
4. Ferdo Wiegele, nadučitelj, Loški potok.

Srez Kranj (2. skrinjica).

Kandidati:

1. **Dr. Albert Kramer**, novinar, Ljubljana;
2. **Ivan Lončar**, župan in posestnik, Tržič;
3. **Anton Križnar**, posest. in gost., Stražišče;
4. **Ivan Podlipnik**, tkalski mojster, Kranj;
5. **Anton Štefen**, čevljarski mojster, Kranj.

Namestniki:

1. Ciril Pirc, župan in posestnik, Kranj;
2. Avgust Primožič, mizarski mojster, Tržič;
3. Ivo Šorli, pekovski mojster, Gorenjavas;

4. Anton Markelj, sedlar, Tržič;

5. Dr. Fran Jerala, odvetnik, Škofja Loka.

Srez Krško (3. skrinjica).

Kandidati:

1. **Alojzij Šribar**, posestnik, Ardor;
2. **Franc Hmelj**, trg., gost. in posest., Radeče;
3. **Anton Činkole**, posestnik, Dobruska vas;
4. **Josip Šnidaršič**, pos., Studenec pri Krškem;
5. **Anton Jug**, gimnazijski ravnatelj, Ljubljana.

Namestniki:

1. Ljudevit Slanšek, mizar in posest., Krško;
2. Josip Kalin, posest. itd., Obrežje (Vel. Dol.);
3. Josip Pečar, pos. itd., Grahovica 4 (Boštanj);
4. Franc Lukek, pos. in čevljar, Št. Rupert 88;
5. Anton Kovačič, pos. in mlin., Krška vas 36.

Srez Laško (3. skrinjica).

Kandidati:

1. **Dr. Joža Bohinjec**, ravn. OUZD, Ljubljana;
2. **Avust Dolinšek**, posest. in gost., Hraštnik;
3. **Jakob Restar**, posest. in rudar, Praprotno.

Namestniki:

1. Konrad Elsbacher, trgovec in pos., Laško;
2. Alojzij Baša, postajenačelnik, Zidani most;
3. Anton Horjak, posest., Loke pri Zid. mostu;

Srez Litija (3. skrinjica).

Kandidati:

1. **Franc Lajovic**, trgovec, Litija;
2. **Mirko Weinberger**, industrijec, Zagorje;
3. **Franc Mohorič**, pos., Na šoli (obč. Žalna);
4. **Luka Bizjak**, skladišč., Gradec (obč. Hotič).

Namestniki:

1. Vinko Sedlar, rudniški delavec, Zagorje;
2. Vojko Šribar, posestnik, Gradec pri Litiji;
3. Ivan Bregar, posest. in gostilničar, Izlake;
4. Jernej Peček, trg. z lesom in pos., Višnja gora.

Srez Ljubljana okolica (4. skrinjica).

Kandidati:

1. **Fran Zebal**, pos. in trg., Rudnik pri Ljubljani;
2. **Karel Mayer**, pos. in v. pošt. of. v p., Vrhnik;
3. **Franc Švigelj**, posestnik, Ig;
4. **Josip Matjan**, posestnik, Vižmarje;
5. **Franjo Rupnik**, žel. strojevodja, Ljubljana;
6. **Pavel Paučič**, tes. mojst., Fužine pri Hrušici;
7. **Ivan Hvastija**, posestnik, Savlje pri Ježici.

Namestniki:

1. Karel Perkon, delovodja, Vič;
2. Anton Drašler, restavrater, Borovnica;
3. Josip Javornik, posestnik itd., Studenec-Ig;

4. Franjo Zupan, vozni mojster, Novi Vodmat;
5. Franc Šušteršič, posest., Svetje pri Medvi;
6. Franc Šušteršič, posest. in gost., Zapuže;
7. Ciril Požar, gostilničar in posestnik, Zalog.

Srez Logatec (2. skrinjica).

Kandidati:

1. Valentin Poljanšek, posestnik, Dobračeva;
2. Karel Kovač, lesni trgovec, Stari trg;
3. Andrej Pirc, posestnik, Rakek.

Namesniki:

1. Anton Bajc, posest. in del., Dol. Logatec;
2. Leopold Turšič, mizar, Cerknica;
3. Franc Ošaben, kovač, Martinjak.

Srez Novo mesto (3. skrinjica).

Kandidati:

1. Rudolf Faleskini, opekarnar, Dol. Straža;
2. Filip Ogrič, zobotehnik, Novo mesto;
3. Klement Belovsky, posestnik, Mirna;
4. Karel Mervar, pek. mojster, Žužemberk;
5. Anton Jarc, vinogradnik, Zagrad 9.

Namesniki:

1. Anton Kolenc, tovarnar, Mirna;
2. Ivan Rustja, trgovec, Dobindon (Uršnasela);
3. Franc Može, trgovec in posestnik, Dvor;

Kandidatne liste za mariborsko oblast.

Mesto Maribor (4. skrinjica).

Kandidati:

1. Josip Mohorko, postajenačelnik, Maribor;
2. Vilko Weigl, trgovec, Maribor;
3. Jože Volčič, mizar, Maribor.

Namesniki:

1. Ivan Kejžar, žel. uradnik v p., Maribor;
2. Anton Grmek, paznik v pokoju, Maribor;
3. Dr. Miloš Vaulnik, odv. kandidat, Maribor.

Mesto Celje (4. skrinjica).

Kandidati:

- Dr. Anton Božič, odvetnik, Celje.

Namesnik:

- Ivan Rebek, ključavničar, Celje.

Srez Celje (5. skrinjica).

Kandidati:

1. Janko Lesničar, ravnatelj Zadr. Zv., Celje;
2. Franjo Šmid, geometer, Zavodna pri Celju;
3. Franjo Derča, tov. mojst., Trnava-Gomilsko;
4. Franc Klajnšek, pos. in gost., Sv. Jurij o. j. ž.
5. Ivan Okorn, pos. in stavb. vodja, Škofja vas;
6. Josip Omladič, kmet in župan, Braslovče.

Namesniki:

1. Matija Miklavžina, pos., Preserje-Braslovče;
2. Martin Kolšek, čevljar, Breg pri Celju;
3. Ivan Srebotnjak, les. trg., Dobrteša vas — Sv. Peter ob Savinji;
4. Franc Piliš, ekon., Sv. Pavel pri Preboldu;
5. dr. Edvard Šerko, zdravnik, Vransko;
6. Drago Žabkar, železničar v p., Celje.

Srez Dolenja Lendava (4. skrinjica).

Kandidati:

1. Janez Preininger, nadučitelj, Dobrovnik;
2. Štefan Györköš, posest. in poštar, Turnišče;
3. Anton Hajdinjak, kovač in posest., Odranci;
4. Jožef Vrečič, kmet v Peteševcih.

Namesniki:

1. Anton Glavnik, trgovec, Belfinci;
2. Ivan Marušič, kolonist, Benica;
3. Jožef Maučec ml., posestnik, Gančani;
4. Marko Lebar, posestnik v Treh mlinih.

Srez Konjice (4. skrinjica).

Kandidati:

1. Ignac Kotnik, posest. in lesni trg., Vitanje;
2. Franc Petelinšek, kolar, Oplotnica.

4. Matija Slanc, posestnik, Pleš;
5. Janez Bon, posestnik, Zabrdje.

Srez Radovljica (3. skrinjica).

Kandidati:

1. Josip Ambrožič, posestnik, Ljubno;
2. Alojzij Ferbežar, kovinar, Sava;
3. Boris Černe, posestnik, Gorje.

Namesniki:

1. Franc Rauhekar, gost. in pos., Boh. Bistrica;
2. Leopold Zore, pos. in trg., Kranjska gora;
3. Rado Lausager, kovinar, Jesenice-Fužine.

Ljubljana mesto (2. skrinjica).

Kandidati:

1. Dr. Dinko Puc, odvetnik, Ljubljana;
2. Ivan Tavčar, uradnik, Ljubljana;
3. Ivan Mehorič, uradnik Trg. zb., Ljubljana;
4. ing. Guido Gulič, drž. uradnik, Ljubljana;
5. Dr. Joža Bohinjec, ravnatelj, Ljubljana.

Namesniki:

1. Dr. Tone Jamar, zdravnik, Ljubljana;
2. Miroslav Urbas, trgovec in pos., Ljubljana;
3. Anton Boh, poštni poduradnik, Ljubljana;
4. Ivan Hiter, uradnik, Ljubljana;
5. Geyer Rudolf, ključ. mojster, Ljubljana.

Namesniki:

1. Václav Prorazil, lekarnar, Konjice;
2. Franc Medved, trgovec, Oplotnica.

Srez Ljutomer (4. skrinjica).

Kandidati:

1. Dr. Ivan Stojan, notar in župan, Ljutomer;
2. Jožef Ploj, kmet, Zbigovci;
3. Alojzij Seršen, trgovec in posestnik, Veržej.

Namesniki:

1. Janko Horvat, slikar, Ljutomer;
2. Franc Lubi, kmet, Bunčani;
3. dr. Marko Stajnik, odvetnik, Ljutomer.

Srez Maribor, desni breg (4. skrinjica).

Kandidati:

1. Jože Finžgar, kmečki sin, Sv. Marjeta na Dravskem polju;
2. Dolje Ogrizek, skupinovodja v delavnici drž. žel., Maribor;
3. Feliks Obreht, železničar, Maribor;
4. Karol Podhraški, klepar, Slov. Bistrica;
5. Karol Černež, posestnik, Fram.

Namesniki:

1. Davorin Lesjak, učitelj v p. in pos., Ruše;
2. Jakob Veronek, kovač v del. d. ž., Maribor;
3. Vinko Pliberšek, posestnik, Pečke;
4. Alojzij Faleš, kmet, Račje;
5. Srečko Huber, žel. uradn. v p. in pos., Škola.

Srez Maribor, levi breg (4. skrinjica).

Kandidati:

1. Matija Vračič, kmet in župan, Senarska;
2. Rudolf Smonig, pekovski mojster, Svečina;
3. Ivan Kostajnski, trgovec in pos., Sv. Martin pri Vurberku;
4. Ivan Krampl, kmet in župan, Sv. Duh na Ostrem vrhu;
5. Jože Petrič, kmet, Zg. Voličina.

Namesniki:

1. Jakob Rojs, veleposestnik, Brengova;
2. Josip Rože, trgovec in posest., Lajtersberg;
3. Franc Caf, posestnik in žagar, Sv. Benedikt;
4. Matevž Krošl, pos. in mizar, Zg. Kungota;
5. Ivan Jarc, posestnik, Zg. Kungota.

Srez Murska Sobota (4. skrinjica).

Kandidati:

1. Štefan Godina, ev. župnik, Gornji Petrovci;
2. Franc Šiftar, posestnik, Strukovci;
3. Avgust Kampl, posest. in trgovec, Nuskova;
4. Janez Titan, posestnik, Černelovci;
5. Anton Koder, notar, Murska Sobota.

Namesniki:

1. Adam Breskoč, posestnik, Križovci;
2. Mikloš Vratarič, posestnik, Prodanovci;
3. Josip Kihar, trgovec, Gornja Lendava;
4. Štefan Perkič ml., trgovec, Gradišče;
5. Franc Kregar, posestnik, Bakovci.

Srez Gornji grad (4. skrinjica).

Kandidati:

1. Dr. Jože Goričar, zdravnik, Mozirje;
2. Franc Kolenc, p. d. Irman, velepos., Juvanje.

Namesniki:

1. Anton Žehelj, kmet in župan, Bočna;
2. Dragotin Korošec, stavb. podjetnik, Gorenje — Rečica ob Paki.

Srez Prevalje (4. skrinjica).

Kandidati:

1. Peter Mravljak, posestnik, Vuhred;
2. Josip Leskovšek, rudar, Mežica;
3. Josip Strabeg, kmet in župan, Kapla.

Namesniki:

1. Josip Ziegler, krojač in posestnik, Vuzenica;
2. Matija Ledinek, mizar, Guštanj;
3. Ivo Kuraš, nadučitelj, Dravograd.

Srez Ptuj (3. skrinjica).

Kandidati:

1. Lovro Petovar, posestnik, Ivanjkovci;
2. Janko Mikša, posestnik, Prvenci;
3. Anton Biazek, podžupan, Ptuj;
4. Franc Škerlec, kmet, Vičanci;
5. Anton Preložnik, posest. in župan, Vurberk;
6. Josip Veselko, kovač in posestnik, Središče;
7. Tomaž Muršak, kmet in mlinar, Črmla.

Namesniki:

1. Alojzij Vajda, posestnik, Stojenci;
2. Jakob Tobias, viš. davč. upr. v p., Ptuj;
3. Ferdo Korpar, kmet in gostiln., Osluševci;
4. Ignac Vindiš, posestnik, Breg;
5. Jurij Čurin, posestnik in čevljar, Ormož;
6. Anton Šmigoc, kmet, Vareja;
7. Jakob Zadavec, pos. paromlina, Središče.

Srez Slovenjgradec (4. skrinjica).

Kandidati:

1. Albert Puncer, trafikant, Slovenjgradec;
2. Valentin Glažar, posestnik in strojnik, Stara vas pri Velenju;
3. Ivan Melanšek, kmet, Družmirje.

Namesniki:

1. Davorin Blažič, trgovec, Slovenjgradec;
2. Ivan Grajzl, kurjač, Velenje;
3. Ivan Buč, kovač, Slovenjgradec.

Srez Šmarje (4. skrinjica).

Kandidati:

1. Anton Perkovič, kmet in župan, Sv. Florijan pri Rogatcu;
2. Miha Skale, posestnik, Mala Pristava;
3. Martin Ulčnik, kmet, Zagaj;
4. Ivan Cverlin, posest. in trgovec, Sv. Peter na Medvedjem selu;
5. Ignac Jakopina, kmet, Sopote.

Namesniki:

1. Janez Gajser, kolar in posestnik, Rogatec;
2. Franc Založnik, posest. in trgovec, Zibika;
3. Anton Poharc, kmet, Sv. Florijan;
4. Martin Strašek, kmet, Sv. Štefan;
5. Anton Malgaj, viničar, Zibika.

Politični pregled.

Kriza vlade. Uzunović je vrnil kralju mandat za sestavo koncentracijske vlade. Dolgo časa se je razgovarjal z voditelji vseh parlamentarnih skupin, a do pozitivnega zaključka ni prišlo. V radikalnem klubu je dobil Uzunović sicer formalno zaupnico, obenem pa tudi naročila, da se mora vpliv Štefana Radića zlomiti. Z drugimi besedami povedano, radikali niso prav posebno navdušeni za delitev vladnih poslov z radićevci. Uzunović je ponovno konferiral z načelnikom demokratske zajednice Davidovićem. Prihajala so optimistična poročila o uspešnosti pogajanj in razdeljevali so se že ministrski portfelji. Naenkrat so se pa pogajanja razbila, ker je radikalija stavila nespremenljive pogoje in Davidović ni mogel pristati na kapitulaciji pred stranko, s katero je v vseh svojih volilnih okrožjih v najhujšem boju. Pribeževič je takoj pravilno razumel politični položaj, uvidel, da z Uzunovićem misijo ni resno mišljeno in je pod danimi pogoji sploh odklonil sodelovanje v vladi. Zelo slabo je odrezala SLS. Slovensko klerikalno časopisje je več dni pisalo tako, kot da ne bo več dolgo, da bo dr. Korošec v vladi. Izkazalo se je pa, da so klerikalci zidali gradove v oblake. Radikali so zahtevali od SLS izjavo, da se odreka klerikalizmu in avtonomizmu. Klerikalci so se avtonomizmu že zdavnaj odrekli, vendar javno in formalno s strankinim razglasom pa vendarle še ne morejo priznati, da je avtonomija že zdavnaj v klerikalni ropotarnici. V razpletu krize so klerikalci lahko spoznali, da so osvojeni med vsemi političnimi smermi v državi in da prav za prav nihče noče z njimi sodelovati. Za Uzunovićem je dobil mandat za sestavo vlade Davidović. Vnaprej je pa že gotovo, da se Davidoviću ne bo posrečilo sestaviti delovno večino narodne skupščine. Sedanji parlament sploh ni dela zmožen. Slej kot prej bo sledil edin pravilen zaključek vladnih kriz: nove volitve!

Klerikalci v zvezi z Nemci. Zadnje občinske volitve v Mariboru so se vršile pod parolo Narodnega bloka (SLS, SDS, NSS), da se mora očuvati Mariboru slovensko lice in da Nemci nimajo v Mariboru ničesar iskati. «Slovenec» je bil po volitvah poln navdušenja, da je bil v Mariboru izvoljen slovenski župan. Sedaj je pa isti slovenski župan za oblastne volitve sklenil pakt z Nemci, da jim omogoči politični vpliv v Mariboru, proti kateremu se je boril, ko je šel v borbo pri občinskih volitvah skupno s SDS in NSS. Nastop mariborskega župana nedvomno ni v duhu sporazuma, ki ga je sklenil s slovenskimi narodnimi strankami. Dvomimo, če ima sedaj NSS in SDS še obvezo, da tvori poslušno večino županu, ki proti svojim zavetnikom v občinskem svetu agitira pri oblastnih volitvah s predsednikom nemškega društva za Slovenijo.

Klerikalna nesramnost. «Slovenec» je priobčil vest, da je bil aretiran zaradi raznih službenih nepravilnosti načelnik materialnega skladišča državnih železnic v Mariboru, ki je obenem predsednik krajevne organizacije NSS. Seveda bi «Slovenec» tega ne napisal, če bi ne bili pred volitvami v oblastno skupščino. Svoj načrt je «Slovenec» takole skoval: najprej rečemo, da se je kradlo, potem pa pritaknimo zraven narodne socialiste in naše šance za volitve so ugodnejše in nekoliko v ozadje bo stopila sramota, da se na ogroženi severni meji vežemo z nemškimi nacionalisti. Toda laži klerikalcev ne bodo rešile obsodbe vsega nacionalnega življa v Mariboru, najmanj pa laž, ki je na prvi hip razgaljena. Res je namreč, da aretirani načelnik že več let ni član NSS, pač je pa član stranke, s katero se vežejo ravno «Slovenčevi» pristaši v Mariboru. Torej je klopota, ki jo je «Slovenec» namenil NSS — odletela prav nazaj v njegove vrste.

Narodni socialisti v Mariboru nastopijo pri volitvah v oblastno skupščino enotno. Kandidatura tov. Mohorka je bila odobrena od vseh narodno-socialističnih organizacij. To je dejstvo, katerega

ne spremeni tudi zavijanje «Slovenca» da kandidira na neki drugi številni listi gospod dr. Rostohar. «Slovenec» prištevaja g. dr. Rostoharja med voditelje mariborskih narodnih socialistov. Resnica je, da g. dr. Rostohar še nikdar ni bil na čelu našega gibanja. Razen v Mariboru gotovo nihče v Sloveniji ne pozna tega gospoda. «Slovenec» ima zadnje dni sploh manj, da fabricira voditelje in predsednike NSS v Mariboru. Najprej je napravil g. Jarha za predsednika krajevne organizacije, sedaj je pa pritaknil imenu g. dr. Rostoharja okrasek «voditelj».

Neenotna marksistična fronta. Socialni demokrati, mali in veliki komunisti so hiteli zatrjevati, da imajo za oblastne volitve sklenjeno enotno fronto marksističnih strank. Vedno smo trdili, da ne bo niti enotne marksistične liste, kaj šele, da bi se pri današnjih razmerah lahko združile za enotno politično akcijo vse socialistične stranke. Imeli smo prav. Socialni demokrati so se že skregali med seboj. Posledice: Bernot je postavil svoje kandidatne liste in ostale marksistične skupine pa zopet svoje. Tako imamo dvoje marksističnih list. Vsled cepitve glasov ne dobi nobena marksistična skupina mandata.

Krščanski socialci na kolenih. Teden dni se je vršil silovit boj med kapitalističnimi in socialnimi pristaši SLS v Ljubljani za kandidate na prvih mestih. Večina organizirancev SLS v Ljubljani pripada socialni struji in je na prva mesta kandidirala tudi izključno le strankarje iz svojih vrst. Vodstvo SLS pa ni odobrilo krščansko-socialnih

kandidatur. Postavilo je zastopnike poslovnega sveta na prva mesta. Socialci so se nekaj časa upirali in zabavljali, končno so pa podlegli gospodom, ki imajo nekaj pod palcem in ki odločujejo v SLS.

Nekdo bi rad govoril v imenu NSS, a ne bo! Socialni demokrati so imeli dne 12. t. m. zaupno volilno zborovanje. Po poročilu «Delavske Politike» so se tega zborovanja udeležili baje tudi narodni socialisti. Imena, kdo je zastopal narodne socialiste, ne pove «Delavska Politika». Pač pa pravi, da so ti narodni socialisti naročili socialno-demokratskim delegatom, naj vodstvo NSS v Ljubljani obvesti, na Novomeščani niso zadovoljni z napredno fronto. Čudovito! Novomeški narodni socialisti ne vedo več za naslov načelstva NSS, ampak se poslužujejo socialnodemokratskih selov, da prenašajo pošto. — Kakor smo se mi informirali, v tajništvu NSS ni nikomur ničesar znanega, da bi krajevna organizacija NSS v Novem mestu poslala kakšno oficijelno mnenje glede volilnega nastopa v oblastne skupščine. Separatističnih izjav v javnosti pa ni upravičena podajati krajevna organizacija. Nastop pri oblastnih volitvah je bil z veliko večino in z navdušenjem sklenjen na seji širšega izvršilnega odbora, na oblastnih konferencah in zboru zaupnikov in je za vse organizirane pristaše NSS obvezen. Kdor izmed organizirancev kaj drugega napravi — se sam izključi iz NSS. «Delavska Politika» naj si zapomni, da v NSS ni bilo in ne bo bernotarij. Vsi narodni socialisti bodo znali čuvati disciplino in enotnost stranke. Vsak zgagar in politični švadronec bo brez pardona takoj postavljen pred vrata in naj ima tudi za nas brezpomembnega zagovornika v «Delavski Politiki».

Po drugih državah.

Vladna kriza v Nemčiji. V nemškem državnem zboru se obravnava proračun. Še pred tretjim čitanjem so pa socialni demokrati ostro nastopili proti sedanji vladi, ker tolerira monarhistično in nacionalno šovinistično propagando v državni brambi ter oborožuje sovjetsko Rusijo. Socialni demokrati so se izrekli za veliko vladno koalicijo, toda le s pogojem, da prej odstopi dr. Marxova vlada. Državni kanceler je nato izjavil v državnem zboru, da vlada prostovoljno ne odstopi, ker bi bila menjava vlade v sedanjem času iz zunanjepolitičnih razlogov kvarna za Nemčijo. Dne 17. decembra je državni zbor na predlog socialnih demokratov glasoval o zaupnici. Z 249 proti 171 glasovom je bila dr. Marxovi vladi izrečena nezaupnica. Državni predsednik je sprejel demisijsko dr. Marxove vlade in ji poveril vodstvo poslov do sestave nove vlade.

Državni prevrat na Litvanskem. V Kovnu so desničarske stranke izvršile državni prevrat. S pomočjo vojaštva se je polastil predsedstva države bivši predsednik litvanske republike profesor Anton Smetona. Dosedanji državni predsednik Grišius je bil interniran, ministre so pa revolucijo-

nari zaprli. Politične razmere se po uspešno izvedeni revoluciji ne morejo smatrati kot ustaljene.

Papežev blagoslov Mussoliniju. V Vatikanu se je vršil tajni konzistorij za imenovanje novih kardinalov. Imenovana sta bila Italijana Lawri in Gambi. Pri tej priliki je imel papež govor, v katerem se je dotaknil tudi razmer v Italiji. Izjavil je: Tudi Italiji, tej zemlji, ki nam je posebno priljubljena in draga, je bilo usojeno, da pozna viharje. In zavedamo se, ko naglašamo besedo viharje: kajti najprej je bil vihar zgražanja in groze zaradi zločinskega atentata proti življenju moža, ki s toliko energijo vodi usodo države, da se zdi, da je država sama v nevarnosti, kadar je v nevarnosti njegova oseba. Skoraj vidno posredovanje božje previdnosti je provzročilo, da je to prvo burjo takoj prevladal pravcati orkan vzhičenosti, veselja in zahvale zaradi preprečenja nevarnosti ter zaradi popolne in upravičene — lahko bi rekli — neverjetne neranjenosti onega, ki naj bi bil postal žrtev. V tej nevarnosti za Mussolinija so bile naše zahvalne molitve gotovo prve med onimi, ki so se dvignile h Gospodu, ki odloča o življenju in smrti.

Mladinski vestnik.

Jesenice. V sredo dne 15. t. m. se je vršil v društvenem lokalu pri g. Kobalu na Savi članski sestanek našega «Bratstva». Bil je to prvi sestanek po obnem zboru in ga je vodil predsednik brat Lojze Božič. Na sestanku je predaval br. Pavlo Merlak o kulturno izobraževalnem delu češko-slovaške narodno-socialistične mladine. Uvodoma je izčrpno obrazložil ogromen pomen kulturnega udejstvovanja med proletarsko mladino sploh. Poudarjal je pomen etičnega socializma, ki ima svoje vzore v Klofaču in Pulpanu. Zgleda vredno je nadalje navajati silno delo, ki ga vrši bratska mladina v Čehoslovaški. Z vsa vestnostjo je pokazal njen ustroj, njeno organizacijo ter iniciativnost, ki nam mora biti vedno vzor. Za naravnost krasno predavanje je žel upravičeno pohvalo članstva, ki jo je zaslužil. — Na sestanku smo se tudi spomnili osme obletnice smrti pisatelja Ivana Cankarja.

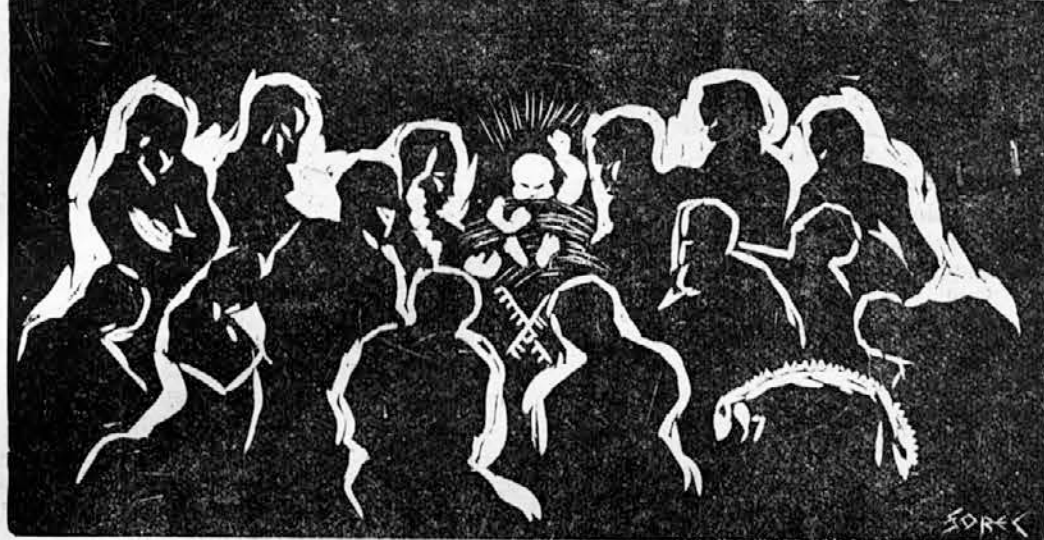
— Nadalje je brat podpredsednik podal obširno poročilo odbora. Na sestanku se je razvila pestra debata tako o predavanju br. Merlaka kot o predsedniškem poročilu kakor tudi o drugih važnih zadevah; sklenili so se tudi mnogi sklepi.

Opozorilo.

Prosimo vse cenjene naročnike, ki še niso poravnali naročnine za leto 1926., naj to store čimprej. Priložili smo vsem zamudnikom položnice, da poravnajo naročnino še ta mesec, ker mora uprava svoje letne račune zaključiti v pravem času.

Upravništvo „Nove Pravde“.

MIR LJUDEM NA ZEMLJI

I. Albrecht:

Sveta noč.

Srebrna je noč in mir je povsod,
poln tajne, pokojne svetosti,
ko da prisluškuje narava vsa
dva tisočletni betlehemske skrivnosti.

Bog lega na slamo, ponižen, neznan,
da s tem bi mogočnim izpričal,
kako bo v srcu svojem nekoč
zatrte, brezpravne on sam povelečal.

Strmela žival je in zvezde celo
z neba so bleščeče strmele,
le človek edini, on zganil se ni,
skrivnosti ga niso prevzele. — — —

Srebrna je noč in po srežu gre
Bog-človek, da našel bi brata,
a kamor potrka in kjer se zglesi,
zaprta so sleherna vrata.

Naposled v tišini, kjer samo gorje
objema brezpravne, ponižne, trpeče,
Bog-človek potrka in trudne roke
ga toplo sprejmo in proseče.

Med njimi Bog-človek razjoka se v noč:
«Zakaj sem bil rojen in bičan in križan,
ko za trpljenje in nauke in smrt
še danes moj brat je teptan in ponižan!»

In srca so topla in srca gore,
Bog sam jim dá novo življenje,
objame in strne jih v eno srce,
ki dá nam nekoč prerojenje...

Proletarski Božič.

Kdo si ne bi poklical v spomin dogodke pred 1926 leti, ko je ležal v betlehemske hlevu v cape zaviti odrešenik človeštva? Pastirji, proletarci so bili najprej deležni božjega razodetja. Njim je bil mesija najbližji. Zakaj tudi takrat sta si stala nasproti dva svetova: svet revnih in svet bogatih. Na eni strani trpljenje in ljubezen, na drugi strani razkošje in sovraštvo. Kakor dandanes se je tudi takrat borilo dobro z zlom. Kristus je bil napovedan kot kralj miru in ljubezni. «Čast bogu na višavah in mir ljudem na zemlji, ki so dobre volje!» se je glasilo petje angelov. Kdo se ni veselil prihoda reformatorja človeštva, glasnika ljubezni in miru med ljudmi in med narodi? Kdo je trepetal, ko se je uresničilo preokovanje in se je rodil bog na zemlji? Bog pravice in resnice. Zaščitnik zatiranih. Zagovornik zapuščenih in zanemarenih. Glasnik ljubezni celo napram sovražnikom. — Vztrepetali so mogotci sveta, jeli so se majati prestoli, hudobija je začela izgubljati ravnotežje, ker se je čutila namah prešibka, da bi se mogla zoperstavljati in upirati resnici, besedi božji. Herod je dal pomoriti vse otroke do tretjega leta starosti. Zakaj Krist ne sme živeti. Luč resnice in pravice ne sme prodrati v temni labirint krivic in zločestev. Novo gibanje za uveljavljanje človeških pravic, gibanje, ki ima za cilj bratstvo na zemlji, je treba v kali zažigati. Na delo farizeji, na delo s krivimi nauki, da razdražite mase, lahko pristopne za vse, in jim pokažete nedolžno kot

krivično in narobe, krivično kot nedolžno. Vzbudite satana v ljudeh, da se bodo borili proti bogu in njegovim zapovedim! — In res: ko je Pilat vprašal, koga hočejo, da se pogubi, ali nedolžnega Krista ali zločinca Barabo, so vpili vsi vprek kakor bi bili obsedeni: Barabo oprostite, Kristusa križajte! In tako dalje in tako dalje...

Ali je mari dandanes boljše? Ali ne triumfira istotako krivica in nasilje? Ali nismo imeli od leta 1914. do leta 1918. same krvave božice? Ali ni bilo klanje še hujše, kakor za časa Heroda? Takrat so morili samo dečke do treh let, to pot pa vse od rojstva do starosti. Nikomur niso prizanesli. Mnoge so zamorili že v materinem telesu in posledice vojne čutimo naravnost strašno. Pomislimo na neštete sirote brez očeta-hranitelja! Pomislimo na neštete bolni! Pomislimo, koliko jih je propadlo in obubožalo! Sedaj pa se vprašajmo, kje so stali ob izbruhu vojne in med vojno zastopniki cerkve, učenci Kristusovi? Ali se je našel en sam med njimi, ki bi se upal opogumiti in dvigniti svoj glas visoko, da bi se čul širom krvavih evropskih poljan: Stoj, v imenu Krista-zveličarja, ki je učil «ne ubijaj!», stoj! — Ne le, da se ni nihče izmed njih dvignil, ampak je cerkev bila celo v službi tiranov sveta. Blagoslavljal je orožje. Molila je za zmago drugega proti drugemu. «Kako strašna slepota je človeka!»

Tudi danes, v dobi miru, ni nič drugače. Povsod je zavladal kruti materijalizem. Človek

ni cilj, marveč sredstvo. Strankam. Cerkev. Cilj je stranka in iz nje izvirajoča politična moč, človek je sredstvo, za katerega poplemenjenje se nihče ne briga. Človek je figura na šahovski deski. Cerkev je v službi politike; namesto da bi sledila velikemu propovedniku ljubezni in bratstva in miru, razplamtuje sovraštvo in zavist. In da je ironija večja, ima njen najvišji poglavar svoj sedež v najbližji okolici Mussolinija, propovednika politične nemorale v deželi Machiavellija, s katerim se v estale prav dobro razume; v tisti Italiji, ki še nikdar ni držala dane besede, v verolomni Italiji, ki je proglasila načelo sacrega egoizma in ki hoče z najbrutalnejšim absolutizmom prekositi samo sebe.

Vse sledi samo lastnemu jaz. Sovraštvo triumfira. Zloba. Nevoščljivost. Škodoželjnost. Brat proti bratu. Stranka proti stranki. Razred proti razredu. Narod proti narodu. Vsi se bijejo med seboj, pripravljajo se nova pokolja, kakor v zasmeh njegovim besedam:

«Novo zapoved vam dajem, da se ljubite med seboj, kakor sem jaz vas ljubil!»

O, kako si še daleč, mir na zemlji! Dandanes ni miru ne med narodi, ne med ljudmi. Poglobimo se vase in se prerodimo! Najprej sami sebe, potem pa ostale. Krivica se mora umakniti pravici, nebo mora zmagati nad peklom, bog nad satanom. Verujmo, da posije v temni noči luč, kakor je zasvetila v betlehemske hlevu, in da razžene temo, v kateri tava celokupno človeštvo. «Jaz sem luč sveta, kdor mi sledi, ta ne bo taval v temi, temveč bo imel luč življenja.» Samo ljubezen prinese ljudem mir in srečo. Evangelij ljubezni.

Bistvo Kristove ljubezni je, drugim dobro hoteti. Izražena je tudi v božičnih darovih, pa če so še tako skromni, glavno je, da kar damo, damo iz srca. Naj bi se čimbolj razvilo v nas vseh dobro hotenje, dobra volja! Ljubezen do bližnjega, iz katere se razvije vse dobro in resnično, pravično in plemenito. Ljubezen je toplota našega življenja, ki je v stanu ustvarjati čudeže. Ljubezen je pogoj miru. Ljubezen napravi človeka sposobnega za sodelovanje pri zgradbi božjega kraljestva na zemlji, po katerem naš proletarijat upravičeno najbolj zdihuje.

Mnogi bodo premraženi in lačni praznovali rojstni dan zveličarja. V teh težkih socialnih razmerah pa ne smemo obupati. V nas mora biti želja in volja in vera, ustvariti si boljše, pravičnejše razmere. Velik korak naprej je že v tem, da spoznamo stvari, kakršne so in da nimamo drugačnega sveta pred očmi, kakor je v resnici. Pravi Kristov nauk pa je ideal, za katerim moramo stremeti, ker daje nam, proletarcem, prav.

V tem znamenju in v tej veri praznujmo letošnji božič!

Ivan Albrecht:

Božično drevesce leta 1917.

Gorska pokrajina je že dolgo počivala pod debelo plastjo snega. Kadar so vetrovi razgnali oblake in se je prismejal solnce, se je iskriko tisočero biserov po pokrajini, stotisočero solza, ki jih še mora vsrkati zemlja vase.

Na bojišču je vladal že nekaj časa popoln mir, kakor da so zamrznili topovi in puške in ljudje, le včasih je kje zakrožil aeroplan, se vzdramil posamezen strel, sicer pa tišina ko v grobu. Vojaštvo po postojankah je kvarvalo in si preganjalo dolgočasje s pogovori o minulih dneh, o zapuščenih domovih, materah in ljubicah, ki čakajo in čakajo in ne bodo pričakale nikogar. Ti čudni ljudje, iztrgani iz vsakdanjega življenja in razmetani na vse strani sveta, so se spogledavali kakor pošasti in prežali drug na drugega. Zavist in nekšna besna ponorelost se jim je režala iz oči...

Par dni pred božičem je zarohnelo. Nihče ni slutil nič gotovega. Vzdramilo se je tako rekoč kar samo od sebe. Nekje je bil proti jutru počil strel, ki mu je odgovoril z nasprotne strani drugi, pa se je razbesnelo. Nenadoma so regljale strojnice, lajale puške, rohnele mine in tu in tam je blazno zarohnel človek, ki je moral vzeti slovo od življenja. Čez nekaj časa je malo orožje potihnilo in se je oglasilo topništvo. Strašna pesem je hrumela po ozračju. Ljudje v sprednjih postojankah so trepetali.

«Kaj, hudiča, se jih je lotilo, da so začeli zdaj za božič?!»

«Zebe jih vrage —»

«Moj dopust je že zmrznil,» se je oglašil mlad fante, ki je bil šele komaj pol leta pri vojaki.

«Dopust?» se mu je zaničljivo zarežal sivolasi četovodja. «Kaj pa misliš, zelenec?!»

Na levo in desno po postojanki se je razširil smeh. Potem naenkrat šepetanje:

«Major Gundorf gre!»

Ta in oni se je ozrl. Izkušenejši so začeli razmišljati. Da pride višji častnik v prednjo postojanko, hm, to pomeni, pomeni —

Pritajeno šušljanje se je širilo od moža do moža, častniki so šepetaje, a rezko dajali razna povelja, ki jih je moštvo sprejemalo deloma molče, deloma s pritajenim mrmranjem.

«Pozor!» je siknil poročnik Vesel, ki je bil še tako mlad in dekliski, da se je marsikomu smilil samo zaradi te nežne mladosti.

Moštvo je molče ubogalo, po rovu pa je pričapljaj major Gundorf, majhen suhljat človek črnkastega obraza in tako satansko črnih oči, da je zaskelilo vsakega, kdor se je srečal z njegovim pogledom. Šel je po mačje, včasih obstal in v mešanici raznih jezikov nagovoril tega ali onega vojaka, ki je potem uporno zajecjal svoj: «Jawohl, Herr Major!»

«Smrt nas odbira,» je pomislil mladi fant in pogledal poročnika Vesela, ki je bled ko zid stal na majorjevi levici in gledal ko da z očmi in z usti požira njegove besede.

Major Gundorf je govoril o junaštvu, o domovini in izdajstvu, ki ga je zagrešil laški zaveznik napram Nemčiji in Avstriji... Zdaj da pride čas obračuna. Ljudje naj bodo levi za pravično stvar. Na zemlji jih čaka čast in slava, nad zemljo pa večna blaženost v nebeskih višavah...

Ljudje so poslušali samo napol, razumeli le tupatam kako besedo in molčali.

Počasi se je major oddaljil. Strupeni pogledi so se molče poslavljali od njega...

Tisto popoldne se je potem začelo. Divje so zarjuli topovi in v neštetihih nijansah je treskalo, grmelo, brnelo, pokalo in lajalo po ozračju, odmevalo od zasneženih skalnatih sten in divjalo kakor da se bliža konec sveta. Z nasprotne strani je odgovarjalo na isti način

in postojanke so se rušile kakor papirnate igračke.

Pod noč naskok! Strašno sa zarjule razredčene čete, orožje je obmolknilo, a sneg se je jel rdeče barvati, kjer so trčili ljudje skupaj. Po kratkem boju so zasedli Gundorfovi laško postojanko. Dvajset ujetnikov je ostalo v njihovih rokah.

Izmed častnikov je ostal le poročnik Vesel. Javil je majorju ujetnike in plen.

«In izgube?»

«Izmed častnikov sem ostal edini —»

Major je nagubančil čelo.

«Moštvo?»

«Polovica jih je ostalo —»

«Dobro. — Ujetniki?»

«V kaverni za postojanko, gospod major. Dvajset jih je —»

«Lahov?»

«Legijonarjev!»

«Legijonarjev —?» je zategnil major. «Hurra! Vesele praznike, prijatelji!»

Potem še:

«Dragi poročnik, vošči jim vesele božične praznike!»

Kakor blazen je stopical po svoji kaverni, ki je bila v skalo vsekana in udobno urejena.

«Hura! Pojdiva k njim!»

Drug za drugim sta previdno odšla na kraj, kjer je močan oddelek stražil vojne ujetnike.

«Čehi?»

Uporni pogledi so pritrdili, drugega nič. Po kratkem zasliševanju so Gundorfovi zabeležili podatke, ki so bili pičli.

Nato je major odšel.

«Poročnik?!»

«—?»

«Izberi primeren kraj za božično drevesce. Jutri je sveti večer. Razumel?!»

«Da, gospod major!»

«Kraj mora biti varen in drevo veliko, razumel?!»

«Da, gospod major!»

«Ne drevesce, ampak drevo!»

«Da!»

«Veliko, visoko, močno drevo!»

«Da!»

In so izbrali varno kotanjo, kjer je rastla velika, visoka in močna smreka. Poročnik Vesel je javil, major Gundorf je ogledal vse in zadovoljno prikimal.

«Privedite izdajalce!»

Kmalu je bilo vseh dvajset ujetnikov na mestu.

«Zvežite drball!»

Povelje je bilo takoj izvršeno.

«Junaki, na drevo z gadjo zalego!»

Četa se je obotavljala.

«Na drevo ž njimi! Lepših okraskov si nismo mogli preskrbeti.»

Majhen oddelek je moral nameriti puške, medtem ko so morali ostali vršiti rabeljski posel.

Ko je bilo delo končano, je Gundorf lastno-ročno jel streljati na bingljajoča trupla, ki so se vila v smrtnem boju.

«Junaki,» je vihravo skakal okrog drevesa, «poglejte naše božično drevesce! Sam Bog, ki se z nami bori za pravično stvar avstroogrške monarhije —»

Poročnik Vesel se je stresel, v roki se mu je zalesketal samokres in odrezal majorju nadaljnje besede. Kakor snop se je zaril besneji major v pordeli sneg.

Četa je kakor blazna zarjula in jela sne-mati obešence, toda rešiti ni bilo mogoče nobenega več.

Vsa okrvavljena je smreka z obstreljenimi vejami pošumevala, kakor da se hoče opravičiti pred Bogom samim zaradi gorja, ki ga je morala gledati...

Pravda o drevescu.

Otroci so bili žalostni, ker ni bilo jasic in so ihteli, ker ni bilo drevesca. O tem svojem hrepenenju po smrečici so pozabili na svojo bolno mater, ki je umirala, na glad, ki jim je sušil lica, in na mraz, ki je glodal do kosti. Ni bilo denarja, ne kruha, ne toplote; da bi bilo vsaj drevesce, zeleno, čeprav majceno drevesce z lučicami...

Videl je oče, kako so stezali svoje male ročice po utehi svojih mladih hrepenenj, še bolj je videl žalost v njihovih plavih očeh.

Zato je šel ven, v tuj gozd in je posekal mlado, najlepšo smrečico za svoje male otroke.

Prav, ko je bil že blizu doma, ga je dohitel in ustavil gozdni paznik. Hotel mu je vzeti zaklad in še zapor mu je obljubil.

Že se je nesrečni oče hotel vdati, že je hotel ogoljufati svoje otroke za radost, že je hotel zadostiti in se predati pisanim zakonom. In prav v tem hipu se je zbudila v njem pravica in je dvignil svojo sekiro in ubil paznika. Njegova vest ni prav nič trepetala v tistem hipu... Prevzet je bil od nezane sile, ki se je oglasila v njem.

Je mar greh napraviti svojim otrokom veselje? Je mar zločin ubiti tistega, ki jim hoče ukrasti to veselje?

Ko je prišel domov in videl radost v nedolžnih očeh, ko je videl jasnino v očeh svoje umirajoče žene, je čisto pozabil na ceno, za katero je kupil to zadoščenje.

Prižgal je na drevescu par svečic in vsi otroci so posedli ob materini postelji in so zapeli kot angelci...

Oče pa je stal v temnem kotu in je ihtel sam vase; in žal mu ni bilo čisto nič.

Ob tili večerni uri so stopili v sobo oborožení možje, ga odtrgali od solznih otrok in odvedli v miraz in pred pisano pravico.

Takrat, ko je čul, kako strašanski zločin je napraviti svoji deci veselje, se je v njem nekaj utrgalo, njegove oči so zaman gledale v nebo, ki je molčalo. Potem se ni spoznal več.

V umobolnici leži mož in se pravda z Bogom, ki ne pozna otroškega veselja; če bi ga poznal, bi se takrat oglašil in pokazal svojo mogočno roko in pravično srce...

C. Zorec.

Ženski svet.

Idealizem mater.

Kam bi padel svet, če bi me, vse matere in delavke, vse me, ki smo gibalno tega planeta, ki reguliramo tek voda in bojujemo z vsemi življi, ki gradimo stanovanja in katedrale, ki šivamo, peremo, kuhamo, oblačimo, skrbimo za zdravje in udobnost telesno, za radost in udobnost duševno, ki pišemo pesmi in izmišljujemo basni in pravljice, me, ki smo utrip življenja — kam bi padel svet, če bi vse to delo vršile brez notranjega navdušenja, brez ljubezni, brez vere v višje cilje svojega stremljenja? — Svet bi se naglo rušil v grob.

Me ženske — matere — gospodinje — vzgojiteljice moramo ostati vedno najmarljivejše delavke. Srečujemo se od trenutka do trenutka z najplitkejšo vsakdanjostjo in življensko brutalnostjo nosimo svet na svojih ramenih, ne samo s svojim delom, temveč predvsem, kot se zdi, s svojo vero v ideale in lepšo bodočnost, za katero rodimo in vzgajamo nova pokolenja. V nenasični ogenj življenja prikladamo svoja srca, ker z ljubeznijo in požrtvovalnostjo prečesto umirjamo sovraštvo, podcenjevanje, nezaupanje, izdajstvo in nevaležnost. In vedno znova pričenjamo s svojim delom, verujoč na možnost sreče.

Tako delamo, me vse matere, od tečaja do tečaja, vseh vekov in plemen, vseh stanov. Naše delo je takšno, da nikomur niti ne pade v oči, ker je vedno stalno, podrobno, vedno pripravljeno pomagati. Zdi se samo po sebi umljivo, kot srce in kri v človeku. Toda zrušite je, zastavite to delo!

Vzemite nam vero v ljubezen, v večne čednosti, v zmago resnice in pravosti, vzemite nam idealizem, ki nam daje moč za naše delo — in izpremenili nas boste v bedne sužnje materializma. Toda to enostavno ni mogoče, ker rodeča nova pokolenja se v svojem trpljenju obnavljamo za boljše življenje. Naše materinstvo je eden največjih življenjskih zakladov, kot ga je videl in naslikal Tolstoj.

Smatramo izgubo vere v ideale za osiromašenje, za nesrečo, za skok v temo, posebno, ker je naša preteklost, v kateri smo vzrastle, velika predvsem vsled te vere in boja za zmago idealizma. In naše buditeljsko in osvoboditeljsko delo — kdo mu more odvzeti njegov plemeniti idealizem.

Toda resignirana, malodušna, trudna, stara mladina brez idealov — nad njo bi srce jokalo grenke solze. Je, kakor prezgodaj iz gnezda spadel ptiček.

Krivda roditeljev je, da ne spoznavajo svojih otrok s svojimi življenskimi napakami in svojimi boji na poti k uspehu. V kmečkih in obrtniških rodbinah, kjer otroci dnevno opazujejo boj staršev za obstoj in se ga deloma udeležujejo, je razmerje še najbolj zdravo. V drugih rodbinah pa se njeni člani prečesto odtušujejo drug od drugega. Nesoglasje v rodbini pa je grob idealizma, pomanjkanje idealizma pa pričetek vsega zla.

Ali so ženske slabotne?

Če je šlo vse stremljenje po enakopravnosti žensk z moškimi do današnjih dni za enakostio na političnem polju in pri splošnem duševnem udeleževanju, se danes obrača boj že proti predsodku, ki je tekom generacij prešel vsem tako v kri in meso, da se ni niti nikdar resno poskušalo odpraviti ga. Gre za doumevno večjo telesno sposobnost moškega na žensko.

Napačno spajanje ženske ljubkosti s pojmom slabotnosti in nužnostjo moške «opore» je povzročilo, da so bile različne delovne stroke dolgo časa in so še za ženske zaprte. In če je dosedanja miselnost žensk utrjevala to nepravilno stanje, pa posez sedaj najmlajša ženska generacija tudi v to smer na tako hiter in uspešen način, da ni popoln uspeh prav za prav nobeno vprašanje več. Gotovo da niso hvalevredne ekstremnosti, v katere se spuščajo včasih mlada dekleta v stremljenju, da bi

vzbudila dvojne telesne jakosti, v celoti pa ni ta novi napor ženske samo zdrav in simpatičen, temveč je tudi oster memento za moško mladino. Kamorkoli pogledamo danes po polju rekordov telesnih sposobnosti, povsod se ženske že enačijo možem in v nekaterih strokah imajo celo prvenstvo.

Pa tudi tam, kjer je telesna izdatnost pogoj uspeha v poklicu, vidimo danes ženske že na prvih mestih, tako n. pr. pri profesionalnem tenisu. Pri plavalnih rekordih čez kanal La Manche (Rokavski preliv) dosegajo ženske prav za prav večje uspehe nego moški. Precejšnje je tudi že število tekmovalk pri avtomobilskih dirkah in to tudi poklicnih. V najnovejšem času so ženske dosegle lepe uspehe v tradicionalni in konzervativni Angliji, kjer so bile pripuščene kot jokeyke (dirkalne jahalke). Vedeti se mora, kaj da pomenijo konjske dirke v Angliji, če naj se ti uspehi pravilno ocenijo. In takoj prvič so ženske zmagale na celi črti, prepustivši starim, izkušenim moškim tovarišem komaj tretja do peta mesta.

Najjasnejše pa dokazujejo ženske svojo enakovrednost z moškimi na polju, kjer se mora telesna izdatnost nujno družiti z inteligenco: v avijatiki, zrakoplovstvu. V zapadnih državah obstoji že prav čedno število pilotk, med njimi tudi zvezde slavnega imena. Zadostuje, če imenujemo Angležinjo Elliot Lynno, Američanko Gladys Madinovo, Japonko Fujiji itd., ki vse posedujejo svetovne rekorde. Pri tem se morajo uveljavljati pod neprimerno težjimi okoliščinami kot moški, izobraževati se na lastno pest in račun, brez vse one podpore, ki jo uživajo moški piloti od vojaške avijatike. Francozinja Bollandova je preletela v 73 minutah Cordillere in ni tega rekorda do sedaj potolkel še noben moški. Pri tem pa niti nima pilotske izkušnje, ker v Franciji ženske k temu poklicu še niso pripuščene. Diplome se izdajajo edino le moškim. Da bi podprle svojo zahtevo po enakopravnosti tudi v tej stroki, prirede ženske pilotke pomladi propagandno tekmo z moškimi in ni dvoma, da bodo dosegle lepe uspehe.

Isto kot v plavanju in avijatiki, velja tudi pri drugih poklicih in športih, ki zahtevajo veliko telesno izdatnost. V kolikor je ženska telesno slabejša od moškega, v toliko ga prekaša v vztrajnosti.

Vidimo torej, kako se ženske, ki so dosegle že precejšnjo mero enakopravnosti z moškimi v politiki, sedaj uspešno trudijo tudi na polju telesnega dela in sposobnosti doseči in po možnosti prekositi moške. Kot množinski pojav bo to nedvomno vplivalo na razvoj in izboljšanje rodu in treba je vsled tega ta pokret simpatično pozdraviti in mu voščiti popoln uspeh.

Varčnost — temelj rodbinske sreče.

Ker mora moč preživljati rodbino in se vsled tega nahaja tako rekoč ves dan izven doma, je predvsem naloga žene, da pravilno in smotreno uredi izdatke. Seveda: kakor je varčna žena prava dragocenost za domače ognjišče, tako je zanje prava nesreča zapravljiv mož. Kaj pomaga, če žena še tako varčuje, če pa mož porabi samo zase polovico svojih dohodkov ali še več, ali pa obratno? Če naj varčevanje vodi k zaželjenemu uspehu, se morata potruditi oba, mož in žena, da ne izdajata po nepotrebnem niti vinarja.

Treba priznati, da mož, ki preživlja celo rodbino, potrebuje po dovršenem dnevnem delu nekoliko mirne zabave in razvedrila. Če se nekoliko zadrži v krogu svojih znancev, mu bodo žena in otroci še dražji in še bolj bo vzljubil svoj dom. Žena, ki nima otrok, morda tudi hrepeni, da bi se z možem vred kje pozabavala, toda kjer so otroci, jih bo dobra mati zapuščala le v izjemnih primerih. Njena najlepša in najljubša zabava mora biti gotovo toplo naročje otroka. Če vidi mož, s

kako ljubeznijo vise na njej njegovi otroci, kako ljuba in nenadomestljiva jim je, toliko bolj jo bo spoštoval in toliko bolj hitel domov k njim vsem. Za one, ki so mu najdražji, mu gotovo ne bo težko, odreči si kake zabave. Ker njegova dolžnost je, če mu to dovolijo njegovi prejemki, otroke ne samo vzgojiti, temveč jih tudi preskrbeti za bodočnost. Vsakdo se mora truditi, da si kaj prihrani za starost, za primer bolezni itd. Vendar pa prihraniti kaj za otroka, to ni neobhodno nujno — tukaj odloča višina prejemkov posameznika. Čim večji so dohodki, toliko večji imajo biti prihranki.

Pravilna je rečenica, da beda sovraži. Toda, da so si te bede ljudje često sami krivi, tega nočejo priznati. Posebno ženske ne!

Tudi jaz sem ženska, toda kakršne zahteve imajo često ženske, mi enostavno ne gre v glavo. Brez zabave enostavno ne morejo izhajati, oblek ne vem koliko na leto in vsako modno novost morajo takoj imeti. Za vse to jim ni žal denarja. Če je pri hiši, dobro, če ga ni, se pa napravi dolg in tako gre od dne do dne mesto k rodbinskemu blagostanju razvoj k vragu in razsulu.

Vsakdo mora uravnati svoje izdatke po svojih prejemkih in iti po zažrtani poti. Če ima nekdo drugi to ali ono, iz tega še ne sledi, da moram isto imeti tudi jaz. Kupovati, kar se mi dopade, pri tem pa eventualno stradati, je bedastoča.

To so sicer malenkostne stvari, toda na teh malenkostih mnoge rodbine zelo trpe in se njih rodbinska sreča razblini v nič. Mož, ki ima ženo rad, praviloma ugodni vsaki njeni želji in kadar njegovi prejemki v to svrhu ne zadostujejo, izbija klin s klinom, dokler si lepega dne ne mora priznati, da tiči do vratu v dolgovi.

Žena se sedaj težko privadi pomanjkanju. Za koliko bi bila boljše na tem, če bi se privadila takoj spočetka k varčnosti in skromnosti.

Seveda, tudi mož ne sme živeti preko razmer. Samcu se še odpusti, če so njegove finančne razmere razdrapane, toda oženjenemu se to ne odpušča in ne da odpustiti! Kakor hitro se moški oženi, mora živeti v urejenih razmerah že vsled tega, da daje dober vzgled, on in njegova žena, svojim otrokom in vzgoji iz njih dobre in poštene ljudi.

B. P.

V otroški koloniji.

(Slika iz sovjetske Rusije.)

Otroška kolonija v Tomsu je gredica za slabotne otroške rastlinice — otroška življenja. Trinajstletna dečka Vasja Danilin in Andrija Jegunkov sta dobra tovariša. Vasja boleha. Odrasli ne kažejo zadostnega zanimanja za njegovo bolezen. Vasja pričinja pregovarjati Jegunkova, da naj ga ubije.

«Tebi se ne bo nič zgodilo — jaz pa ne bom več trpel.»

Andrija se dolgo obotavlja, toda končno se ne more več upirati tovariševim prošnjam in soglašja. Prinese sekuro in jo skriva pod žimnico.

Drugo jutro zgodaj, ko so še vsi otroci spali, se je priplazil Danilin iz druge sobe in zbudil Jegunkova. Vzel je sekuro izpod žimnice in hitel:

«Pojdiva hitro v gozd!»

V gozdu je Vasja pričel poskušati in je prilagal glavo k deblom. Andrej je od groze zbežal.

Vasja ga je ulovil in ga pregovarjal, dokler ga ni pregovoril. Našel je tnalo, legel in si ga položil pod glavo.

«No, in sedaj me usekaj močno v vrat.»

«Razkoračil sem se in ga udaril nekolikokrat po vratu, potem pa sem zbežal.»

To se ni zgodilo v preriji. To se ni zgodilo v kletki za zverine. V otroškem domu. Nikdo ni bolnega otroka potolažil, nikdo mu ni izkazal malo ljubezni, povsod se je srečaval samo s hladno brezbriznostjo, ki je dečka privedla k hladnokrvnemu in organiziranemu samomoru.

(«Krasnaja Gazeta» z dne 17. septembra 1926.)

Pismo slovenskega delavca iz Kanade.

Nedavno sem bral v «Slovincu» opis nekega Angleža o razmerah v Kanadi. Spomnil sem se pri tem svojega mlajšega brata, ki je letošnjo pomlad vzel slovo od mene in se odpeljal čez atlantski ocean tja v daljno Kanado. Pisal mi je več dolgih, zanimivih pisem o vožnji čez morje in kako je naposled prišel na cilj, namreč na farmo v angleški Kanadi. Iz najnovejšega njegovega pisma, datiranega v Edmontonu 9. novembra 1926., hočem podati približno sliko o tamkajšnjih razmerah, v kolikor mi bo to mogoče na omejenem prostoru.

«Dragi brat! Ko sem Ti bil pisal 30. julija zadnje pisma iz Biggara, sem bil takoj dan za tem prestavljen v Chauvin, to je prva postaja v provinci Alberti, 160 km zapadno Biggara in 250 km vzhodno od Edmontona. V Chauvinu sem delal do 15. avgusta na železnici ter se podal potem nazaj v bližino Biggara na žetev, ki se je ravno ob istem času pričela in sem do 12. septembra postavljaj pšenico na kupe. Zaslužil sem štiri dolarje in imel poleg tega jako dobro hrano. Njive so dolge 1 do 2 km in deloma tudi tako široke. Farmar nas je peljal na njivo in nazaj z avtomobilom. Večina farmarjev ima avto in telefon. Delo se vrši s stroji.

Sredi septembra se je začela mlatev (Dresching) in je trajala do sredi oktobra. Zaslužil sem šest dolarjev na dan z najfinjšo hrano. Mlatev se vrši na njivi, kamor motor zapelje stroj, ki se z njim namlati dnevno približno 100 do 150 tisoč kilogramov ali 100 do 150 ton.

Po mlatvi sem imel še različna dela na farmah do 31. oktobra. Zaslužil sem dva dolarja na dan in hrano. Pozimi pa vse delo bolj počiva. Za krmiljenje živine plačajo mesečno 15 do 40 dolarjev z dobro hrano.

Odločil pa sem se, da potujem dalje proti zapadu. Na dan Vseh svetih sem odpotoval v Wainwright, 220 km zapadno od Biggara. Ogledal sem si najprej svetovno znani Buffalo-park, v katerem se nahajajo posebne vrste divjih živali. Ko sem bil na trgu, me je hotel imeti neki farmar za tri dni po tri dolarje s hrano. Peljal sem se z njim 6 km daleč in sem pomagal snope zlagati. Dne 4. novembra sem se odpeljal v Edmonton, glavno mesto pokrajine Alberti. Ta pokrajina je nekoliko hribovita, mestoma lepo ravna. To je novi svet, ki se z vso naglico kultivira in kolonizira. Mesto Edmonton je pred 14 leti imelo komaj 1000 do 1500 prebivalcev, pred 30 leti pa sploh še ni bilo sledu o njem; sedaj šteje 70.000 prebivalcev. Od lanskega leta se je prebivalstvo v tem mestu pomnožilo za celih 12.000. V mestu je zelo veliko Slovanov, posebno Rusov in Poljakov. V okolici mesta je zelo veliko moških farmarjev. Ponekod so same nemške pokrajine. 30 km severovzhodno se imenuje neki trg Bruderheim, ki je popolnoma nemški. Uradi so dvojezični, nemški in angleški. Ljudje so že po 10 do 15 let tam, a ne znajo angleško. Pa tudi zelo narodni so ti Nemci in kdor ni Nemec, sploh ne more obstati. Imajo stare pravice in svoje postave.

Odločil sem se, da grem z drugimi po posredovanju urada za delo v Jasper National Park na delo v gozdove. Zaslužili bomo 30 dolarjev na mesec in hrano. Stanovali bomo v koči.

Jasper je oddaljen od Edmontona 378 km proti zapadu. Od meje British Kolumbi je oddaljen 80 km. Tu so najvišje gore v Kanadi. Mounte Hooker in Robson so tam v bližini, ki so visoke nad 5000 m. Glede mraza se do sedaj še ne morem pritožiti, da čudim se celo, da je v tem času (november) tu tako milo vreme, skoraj boljše kakor pri nas na Koroškem. In rečem Ti, dragi brat, da prav s hrepenenjem pričakujem dneva, ko se bom mogel preseliti v nam tako priljubljene gore, saj smo vzrasli med gorami. Večkrat se spominjam na lepoto domačih gor na Koroškem in tudi na najino turo na Triglav.

Naj Ti sedaj popišem še druge razmere v tem kraju. Naseljevanje in obdelovanje zemlje v preri-

skih pokrajinah province Alberti se zmerom bolj pomika proti severu. Do sedaj je naseljene zemlje približno 300 do 500 km severno od mesta Edmontona. V tej smeri je doseglo naseljevanje do sedaj najsevernejšo črto v centralni Kanadi. Kanadska vlada da v takih krajih naseljencem 160 akrov (64 hektarov) zemlje, zastoni, samo 10 dolarjev je treba plačati za razne spise, oziroma vknjižbe. So pa skoro sami gozdovi in se mora naseljenec obvezati, da bo v treh letih iztrebil najmanj 30 do 50 akrov zemlje in jo tudi obdelal. Potem postane zemlja njegova last in jo lahko proda komurkoli. Vsako leto po malem. In sčasoma postane iz teh samotnih, zapuščenih gozdov obdelano rodovitno polje. Nastale bodo prerije, da daleč naokoli ne boš videl drevesa in bodo vetrovi silno razsajali, ker imajo na odprtem polju veliko moč. A vseeno zemlja se bo obdelovala in bo nudila tisočim in milijonom ljudem obstanek.

V tukajšnjih krajih so tudi drugačni pogrebi. Ako kdo umrje, se ga pokoplje doma pred hišo na farmi. Od trga pa mora biti pokopališče oddaljeno 2 do 3 km, in to iz zdravstvenih ozirav. Če je huda zima in zemlja zmrzne večasi 2 do 3 m globoko, mrličev pozimi ne pokopujejo, temveč jih razstavijo v vsakem trgu v posebni dvorani in jih puste čez zimo, da zmrznejo kot kost; šele spomladi jih pokopljejo na pokopališču.

Šole so od farme oddaljene po tri milje daleč in se šolarji (fantje in deklice) pozimi vozijo ali jezdijo v šolo, konje pa za čas pouka postavijo v hlev, ki se nahaja blizu šole. Sploh pa ni nič novega tukaj, da deklice jezdijo na konjih ali vozijo v avtomobilih.

Na polju pa ženske nič ne delajo. Pa saj jih tudi ni potreba, ker se dela večinoma vse s stroji. Angležinje pa sploh nočejo delati in je le malo takih angleških žensk, ki opravljajo delo doma v hiši. Farmaži večinoma sami opravljajo tudi ženska dela. Med njimi je zelo mnogo starih samcev. Pred desetimi leti je bilo v enem kraju okrog 300 samskih farmarjev, a nobene ženske. To je primer posebej v krajih, kjer se zemlja šele začne naseljevati in ženska ne mara iti v puste kraje. Dokler moški nima premoženja, ga pa sploh ne marajo. Ko si je kaj pridobil s trdom in težavo, potem šele si ga vzamejo, da mu pomagajo napraviti, kar si je z muko priboril. Seveda so take samo Angležinje. Druge, ki pridejo iz Evrope, izvzemši Anglijo, tvorijo izjemo. Na pridnih ženskah, kot so tam pri nas, je tu veliko pomanjkanje, da si tukaj ženska lahko mnogo več zasluži kakor moški. Na polje ti ni treba, pač pa mora znati prati, kuhati, šivati, molzti, peči kruh itd.

Končno Ti hočem omeniti še nekaj o Indijancih. Ko sem bil v Biggaru, sem šel nekoč z nekim Nemcem k Indijanskim naselbinam, ki ležijo severno od Biggara. Stanujejo po šotorih in se živijo od divjačine. Zaslužijo tudi denar, ker prodajajo kože ujetih zverin. Tudi denarno podporo od države prejemajo indijske naselbine, ki jih na določenem teritoriju ne sme nihče preganjati. Tudi na žetev gredo. Moški delajo, ženske z otroci pa na vozovih Bogu čas kradejo, nekako tako kakor pri vas cigani. Sicer pa so ženske pri Indijancih manj vredna bitja. One ne smejo sedeti na stolih, ampak samo na tleh okoli ognjišča. Če pride kak bel človek k njim, so z njim prijazni, ga pogostijo z jedjo in, če treba, tudi s prenočiščem. A popolno njihovo zaupanje si pribori šele takrat, ko pokadi pipo, katero ponudi vsakemu prišlecju naistarejši moški v šotoru. Če bi se le-ta odklonila, bi se jih globoko užalilo. Veliko Indijancev je že sprejelo novo vero, katoliško ali protestantsko, kar je uspeh misijonarjev. V šoli se učijo angleščine. Starši bolj skrbijo za fante kot za dekleta. Sicer pa so nekatere Indijanke zelo zale.

Še marsikaj bi Ti imel povedati, kar bi Te zanimalo. Bom pa to storil drugikrat. Pozdrav iz daljne Kanade!

Tvoj brat Jakob.»

Važnost duševnega življenja.

Ako prezremo vse ostale važne tekme in boje, ki niso morda samo okrasek življenja, temveč njega bistveni sestavni del, zavalovi pred nami en sam jasen, vprav monumentalni boj, borba med materijo in duhom. Ta borba ni nič mlajša nego človeški rod in ne bo prejenjala prej nego človeški rod! Zato je važno za vsakega posameznika, da ta silni boj pozna in se ga zaveda. Ni namreč opasnejšega in usodnejšega nego boj na neznanimem terenu.

Človeštvo si vedno želi tega, česar nima. V vrstah tega negativnega imetja je mir. O miru sanjamo vsi, govorimo in pišemo in rolimo drug drugega ter si zagotavljamo, da želimo mir. Kakor to lepo zveni, so vse te govorice koncem koncev samo puhle besede, kjer so pa mišljene resno, so zgolj odraz težnje za ciljem, ki je nedosegljiv. Pripomnimo naj takoj, da z besedo bo j ne mislimo označevati takega vojskovanja in pobijanja, kakor ga rode vojne, temveč ono plemenito tekmovalje, ki človeka spremlja od zibel do groba, tako posameznika kakor tudi vso človeško družbo.

Ako se ozremo v sive davnine človeštva, ko je bil človek še divji, lovec brez stalnega bivališča, že opazimo sledove boja med materijo in duhom in tudi veselo dejstvo, da je materija morala podleči in odstopiti prvenstvo duhu. Tedanjil človek se je borił za obstoj kakor se bori današnjil, a zmagal ni tisti, ki je premogel več sirove sile ali z drugimi besedami: več telesne moči, ampak oni, ki je bil duševno močnejši: bolj bistroumen, zviti, pretkan itd. Kadar je namreč bilo treba preskrbeti hrane, ni bilo človeku-lovcu dovolj, da je bil orjak, ampak je moral znati svoj plen izslediti, polskati in ga napasti na tak način, da ni podlegel človek, ampak žival, ki jo je potem človek použil in sploh porabil sebi v prid. Da pri tem poslu primitivnemu človeku ni zadostovala samo telesna jakost, je gotovo jasno brez podrobne razlage.

Čim više pa gre človeški razvoj, tem jasneje se odraža ta boj, ki se polagoma cepi v dve jasno ločeni smeri. Na eni strani hoče človek premagati s silo svojega razuma materijo. Iz tega stremljenja se rodi veda! Na drugi strani hoče s čuvstvi odgovoriti na vse neznano, na tajnosti prirode, odgovoriti, jih objasniti ter jih premagati, kar skuša doseči z vero in umetnostjo. Tako torej vidimo, da so znanost, umetnost in vera orožje duševnih sil v človeku, orožje, s kakršnim se bori zoper težkoče in ovire, ki mu jih povzroča materija.

Vsa predzgodovinska doba in vsa dolga doba zgodovine izpričuje in potrjuje to našo trditve. Kakor nekda, tako in še bolj pa je treba človeku v današnji moderni dobi tega orožja. Iz te zavesti se porajajo razni pokreti, iz te zavesti in nujne potrebe so se rodila, se porajajo in se bodo porajala vsa velika gibanja, ki preobrazujejo svet in človeško družbo. Krščanstvo, budizem itd. na polju verstva, razne struje v umetnosti ter najrazličnejši pojavi v tako zvanem političnem (ne zamenjati s strankarskim!) življenju: liberalizem, demokratizem itd. s tem razločkom, da veliki pojavi v političnem življenju zajemajo vse panoge duševnosti naenkrat: vero, umetnost in vedo.

Ako motrimo življenje in vse njegovo gibanje s tega vidika, moramo zavzeti isto stališče tudi napram gibanjem posameznih slojev človeške družbe in seve tudi napram delavskemu sloju. Kakor hitro pa motrimo delavsko gibanje s tega vidika, bomo pojmovali vse boje delavstva drugače nego jih pojmuje ta ali oni površni opazovalec ali morda celo udeleženec sam. Zato pa ni dovolj, da se delavec bori za svojo mezdo, za delovni čas itd., ampak se mora boriti za svojo kulturo. To mora biti končni cilj in naloga delavskega gibanja, kakor vsakega gibanja sploh. Biti človek, duševno jak, visok in svoboden, to je smoter vsega življenja. In ta smoter je mogoče doseči samo s samotzobrazbo in s čim večjim osvobojenjem vseh tistih činjenic, ki tvorijo osnove za razvoj duševnosti. A. T.

Etični učinki socialne politike.

Moralna in gmotna beda. — Socialna zakonodaja in predpogoj za duševno povzdigo delavskih mas. — Učinki uvedbe osemurnika, obveznih in plačanih dopustov, socialnih zavarovanj in delavskih svetov. — V socializmu se ne uveljavlja samo stremljenje za materijalizmom, ampak predvsem vzgojiti novega, boljšega človeka.

Velika večina današnje družbe vidi še danes v socializmu in socialističnem gibanju katerikoli smeri samo uveljavljanje materijalizma in materijalističnih stremljenj in tendenc. V tem napačnem presojanju socialističnega stremljenja in socialističnih ciljev se nahaja celo mnogo lastnih pristašev socialistične ideje. Oni vidijo cilj boja in uveljavljanja socialističnega družabnega reda edino le v izboljšanju gmotnega stanja delovnega človeka. To usodno napako je treba enkrat za vselej končno uveljavljeno popraviti in odpraviti.

Cilj socializma je predvsem odstranitev zlorabljanja človeka po človeku, nadvlade enega nad drugim. Socializem hoče popolno svobodo posameznika, ki naj zagotovi vsakomur individualni razvoj v vseh smereh človeškega hotenja, torej ne samo gospodarskega, temveč tudi duševnega. Ni treba niti veliko filozofičnega analiziranja, da se pokažejo posledice take reforme razmerja človeka do človeka tudi v etični, kulturni smeri. Kajti če bo vsak član družbe, ki vrši gotovo socialno funkcijo, dobival za svoje delo popolno plačilo, mu bo tudi mogoče razviti svoje zmožnosti vse svoje osebnosti v vseh smereh. In to lahko pokažemo v praksi in opremo svojo trditev na praktične dokaze.

Kdor živi z delovnim ljudstvom in se nahaja z njim v stalnih stikih, vidi pri vsakem koraku znova potrjeno staro resnico, da gre **moralna beda roko v roki z gmotno bedo.**

Najznesenejši pesnik ne more podati občutkov delavca, ki je pri svojem zaslužku dosegel toliko, da si je postavil svojo rodbinsko hišico z majhnim vrtičkom okoli. Iz te mrtve zmore žari toplota domačega ognjišča, iz vsake besede zmisel za dostojanstvo človekovo, zmisel za lepoto in plemenitost in hrepenenje po enakosti z ostalimi člani družbe. Na drugi strani pa ni niti fantazija Zolaieva niti Hugoieva, Heineieva niti Hauptmannova izčrpalna globine moralne bede, ki se reži v svet iz brlogov pozabljenih in zapuščenih individui. Tam naide rodno zemljo samo eno — zločin. Beda ne izkristalizira in ne oiekleni značajev, v bedi se z uspehom upirajo izkušnjam nedovoljenih sredstev v svrhu kritja telesnih potreb samo močni značaji. Marsikateri pošten in častni človek je v bedi izgubil svojo naidragocenejšo dobrino — svoj dobri, pošten glas.

Če hočeš imeti izobraženejšega, od plemenitejših čustev ovladanega človeka, **ni mu dati sredstva**, da bo mogel na temeljih, ki jih je postavila v njegovi notranosti šola, graditi dalje. Dai mu sredstva za dober časopis, za dobro knjižico, za vzgojno zabavo in vsa ostala sredstva, ki bude in jačijo zmisel za etiko. Kako bi zavidal naš slovenski delavec angleškemu, ko bi videl, kako obleče ta po svojem dnevnem delu smoking in gre v gledališče. Brez smokinga bi ga bilo sram v gledališču! Toda to ni samo vraščanje narodnega običaja in družabnega takta. To je tudi materialno vraščanje. Angleški delavec enostavno za smoking tudi ima, zasluži zani, ker njegova mezdá je v razmerju z mezdo našega delavca več kot še enkrat večja. Za mezdo, kot jo dobiva naš delavec, pa si je težko kupovati časopise, knjižice in drage vstopnice za gledališča in druge vzgojne zabave.

Seveda ne gre tajiti, da obstojajo tudi značaji, v katerih bi niti dovoljna gmotna sredstva ne vzbudila zanimanja za izobrazbo, vzgojo in oplemenjanje samega sebe. Ne da se tajiti, da obstoje značaji, ki vidijo **edini užitek** v pitju in kvartanju, katerim «zabavam» so strastno udani. Tukaj je dolžnost socialističnega gibanja, da odstrani vzgojne napake in da se posluži vseh dovoljenih sredstev, da zlomlial vsaj omeji taka nagnjenja. In taka sredstva se najdejo tudi brez izjemnih prohibicijskih zakonov. Nemška socialna demokracija ima na primer najpopolnejše in razmeroma najštevilnejše abstinentno gibanje. Tudi organizacije telovzgojnega gibanja odvajajo ljudstvo v veliki meri od neprirojenega uživanja in kar je treba posebno priznati je to, da se nekatere delavske organizacije brigajo za tako vzgojo takoj od prve mladosti dalje.

Najosnovnejši pogoj za duševno povzdigo delovnih mas pa je **prebujanje samozvesti in samospoštovanja**. Vsak socialni napredek, vsaka nova etapa v izboljšanju pravnega položaja delavstva, vrši v tem pogledu prave čudeže. Dokler se je delavec v predstavah ostale družbe in posebno še svojih delodajalcev čutil le kot blago, katerega delovna sila se kupuje, se ni njegov duševni «iaz» izražal drugače, kot ga je kdo drugi v dobrem ali zlem oziru napeljal in razdražil. Šele pod vplivom socialistične, pravilne ocenitve in povzdige vrednosti dela in delovne sile so se zbudila v njem višja stremljenja, katera zahtevajo spoštovanje človeškega dostojanstva tudi pri delavcu. Današnji delavski svet je onemu v prvih početkih socialističnega gibanja že jako malo podoben. In velika razlika je že med današnjim delavskim svetom in onim kratko pred svetovno vojno. Kako globoko je v moralnem pogledu učinkovala skrajšana delovna doba, predvsem zakon o osemurnem delavniku, tega bi človek niti ne verjel, če bi tega ne dokazovale izjave objektivnih uradnih osebnosti, ki na stvari sami niso prav nič interesirane.

Profesor Milhaud je v vestniku Mednarodnega urada dela zbral izkušnje obrtnih in industrijskih inspektorjev v raznih državah **glede učinkov uvedbe osemurnega delovnika** v moralni in zdravstveni smeri, to je o vplivu na telesno in duševno delavčevo stanje, na njegovo delovno izdatnost, na njegovo rodbinsko življenje, na njegovo socialno življenje in na razvoj njegove izobrazbe.

V vseh državah, ne izvzemši niti Zedinjenih držav, se je ugotovilo, da je skrajšani delovnik vedel neposredno k povečani delovni izdatnosti, da je obudil notranje razmerje do dela, da je neutajljivo vplival ne samo na povečanje količine, temveč tudi izboljšanje kakovosti dela itd. Vrhovni angleški tovarniški inspektor je ugotovil že leta 1919., da se je vsled skrajšanega delovnika nesporno zboljšalo zdravstveno stanje delavstva. V tovarnah se je ugotovilo, da se občutek utrujenosti in pretegnjenosti izgublja in da je ohenen padlo število nezgod, dasi je število delavstva narastlo. Padlo je tudi število obolelih in življenje delavčevo je dobilo zmisel. Dolga delovna doba in telesna izčrpanost tudi vzbujala hrepenenje po zauživanju alkohola, skrajšani delovnik pa učinkuje prav nasprotno, kot trdi zdravstveni odsek municijskega delavstva v

Angliji. Krajši delovnik omogoča delavstvu tudi posvečati se sportu, izobraževalnim akcijam vsake vrste, omogoča samoizobrazbo, čitanje itd. Vse to posredno in neposredno odvaža od alkohola. V Angliji se je tudi pokazalo, da se je vsled skrajšanega delovnika povečal obisk predavanj in izboljšal uspeh udeležencev. Poročilo pravi tudi, da krajši delovnik ni ostal brez vpliva niti na rodbinsko in socialno življenje, katero je znatno poglobil.

Posebno ženske so z radostjo sprejele krajši delovnik, ki jim dovoljuje posvetiti več časa rodbinskemu življenju. V Švici je takoj po uvedbi skrajšanega delovnika znatno padlo število otrok, ki so se čez dan oddajali v otroška zavetišča in v kratkem se je ustalilo prepričanje, da moralni dobiček, ki izhaja iz možnosti rodbinskega življenja, daleč presega eventualne iz skrajšane delovne dobe izhajajoče izgube in težave.

V Franciji je takoj po uvedbi osemurnega delovnika znatno oživela akcija za delavsko vzgojo. Osnovni so se tečaji za strokovno in nadaljevalno izobrazbo, kar je v svojih posledicah tesno zvezano z delovno izdatnostjo. Članstvo političnih in sportnih klubov je izredno narastlo, kar je izdatno vplivalo na zdravstveno stanje delavcev, posebno pri mlajših. Vesti industrijskih inspektorjev v Švici navajajo izkušnje delodajalcev v l. 1920. in 1921., in skoro vsi izrecno priznavajo, da je skrajšani delovnik izpremenil zatiranega delavca v živahnejše in silnejše bitje v boljšem zdravstvenem stanju. Bolniške blagaine so pričele izkazovati manjše število obolelih in krajše trajanje posameznih slučajev. Krajši delovnik omogoča izdatnejši odpočitek, s katerim se delavec iznebi občutka večne utrujenosti. To pa zopet vodi k telesnemu in duševnemu osveženju. Veselje do dela narašča, tako da delodajalci, ki so se preje iz gospodarskih vzrokov upirali reformi delovnika, sedaj sami spoznavajo neutajljivo dobro vplivanje v socialnem, kulturnem in moralnem oziru.

V kolikor so imeli industrijski inspektorji priložnost opazovati **posledice uvedbe obveznih in plačanih dopustov**, govore izključno o moralno in socialno dobrih učinkih. In gotovo bi se tudi poročilo naših strokovnjakov o vplivu napredne socialne zakonodaje prav nič ne razločevalo od poročila prof. Milhauda. Moralni učinki socialnih odredb in naprav bi se morali tudi pri nas uradno ugotoviti in priobčiti nesocialistični javnosti, da se ne bo smatral vsak najmanjši korak na socialnem polju za nepotrebno in drago razkošje prešernih socialistov.

Učinki socialno-zavarovalne zakonodaje v moralnem pogledu so tako jasno vidni, da je res odveč, o tem razpravljati. Dobre izkušnje se bodo v tem oziru gotovo še pomnožile, ko se bo enkrat izvedlo še **starostno in invalidno zavarovanje in bolezensko zavarovanje vseh javnih nameščencev.**

Etičnih osnov socializma torej ni treba šele iskati. So v njem samem in kažejo se v njegovih učinkih. Z vsakim pravnim in gmotnim povzdigom socialno slabih ali še tlačanih se dvigne tudi sočasno njihovo moralno in duševno stanje in če bodo stremljenja javne uprave in samopomočna sredstva socialističnih vrst podprla ta razvoj, potem je premišljeni in smotreno izvajani socializem na najboljši poti, da nadmesti vse ideje človeštva z eno samo svojo idejo — **idejo vsečlovečnosti.**

Navedli smo slučaj skrajšanega delovnika, da bi pojasnili, da v stremljenju po realni socialistični politiki ni treba iskati vedno le materijalističnih motivov, temveč da je treba iskati tudi etične cilje. Kako zelo bi na vse delavčevo mišljenje vplivala vpeljava pod-

jetniških svetov, potom katerih bi delavstvo dobilo vpogled v vodstvo podjetij in pravico do soddločevanja, nam kaže uvedba delavskih podjetniških svetov na Češkem. Dasi mu zakon ne daje ravno velikih pravic glede določanja usode podjetja, v katerem vrši svojo socialno funkcijo, si vendar pri vršitvi svojih pravic zaveda, da je vseeno nekdo, da nekaj pomeni in da se njegova bitnost vpoštevata tudi takrat, kadar ne gre le za golo dolžnost oddajati izdelka svoje produktivne delavnosti. Če bi bila sila socijalističnih strank dovolj velika, da bi se sprejel v tem pogledu učinkovitejši zakon, ki bi delavca približal bolj solast-

ništvu na podjetju, kjer dela, bi se nedvomno pokazale tudi mnogo večje etične posledice in pokazala bi se velika vrednost njegovega sodelovanja tudi po gospodarski strani — torej v interesu splošnosti. Poročila industrijskih inšpektorjev v Češkoslovaški republiki vsaj poročajo tako.

Če se bo nadaljevalo v stremljenju po razvoju in napredku socialne zakonodaje, bomo zgradili najzanesljivejšo osnovo za duševno povzdigo delavskih mas. Narod naš bo potem predstavljal inteligentno družino, ki bo imela zmisel za vse dobro na svetu in s tem tudi za novo boljše človeško družbo.

Brezposelnost v sovjetski Rusiji.

V sovjetski Rusiji se vrši produkcija in izmenjava dobrin po načrtu, katerega je izdelala komunistična stranka. Vladajoča stranka ima na razpolago tudi močnega državnega aparat. Zdelo bi se, da bi se pri takih pogojih brezposelnost ne smela razviti. Saj je vendar brezposelnost značilen pojav neorganiziranega gospodarstva, ki je osnovano na zasebni lastnini, medtem ko boljševiki streme za tem, da bi mesto takega gospodarstva zgradili gospodarstvo po načrtu, ki je osnovano, ali bi vsaj naj bilo osnovano ne na samovolji posameznikov, temveč na do najmanjših podrobnosti izdelanih načrtih. Kljub temu pa brezposelnost v Rusiji ni izginila, temveč je prav nasprotno dosegla grozeče mere. Po referatu znanega delavca v strokovnem delavskem gibanju Tomskega, je znašalo število brezposelnih članov strokovnih organizacij 1. aprila leta 1925. v Rusiji 929.900, 1. aprila leta 1926. pa že 1.182.000. Število brezposelnih je torej v enem samem letu narastlo za 19,1 odstotek («Izvestja» z dne 13. septembra). Pri tem pa je treba še vzeti v obzir, da je dejansveno število mnogo večje. Znatno število brezposelnih na borzah dela ni registrirano, bodisi, da niso organizirani v strokovnih organizacijah, bodisi da sicer iz kakršnihkoli vzrokov svoje brezposelnosti niso prijavili. Število brezposelnih je torej gotovo mnogo večje, nego ga navaja Tomskej. In ta brezposelnost ni samo začasen pojav, temveč ona je trajna in trajno narašča. V nekaterih delavskih kategorijah (pomožno delavstvo, domača služinčad, nizko kvalificirano uradništvo) postaja brezposelnost že kronična, kot čitamo v sovjetskih časopisih objavljeni resoluciji poslednje konference o poročilu Tomskega.

Zanimivo je, da brezposelnost narašča istočasno z razvojem industrije in kljub temu, da je število zaposlenega delavstva stopilo od 6.035.000 ljudi v letu 1925. na 7.700.000 ljudi v letu 1926.

Vzroki tega pojava, na prvi pogled nerazumljivega, so sedaj popolnoma znani in jasni. Dne 1. januarja leta 1925. je odpadlo od celotnega števila brezposelnih 29 odstotkov na industrijsko delavstvo, 1. avgusta istega leta je pripadalo tej skupini 28 odstotkov brezposelnih, 1. oktobra pa le še 22 odstotkov. Nasprotno pa je število brezposelnih, odpadajoče na pomožno delavstvo, znašalo v istih obdobjih 24, 36 in 44 odstotkov vseh brezposelnih. Število brezposelnih kvalificiranih delavcev torej pada, število brezposelnih pomožnih delavcev pa nasprotno naglo narašča ter se je zvišalo od 1. januarja do 1. oktobra leta 1925. od 24 na 44 odstotkov, tako da se je skoro podvojilo. Odkod so vzeti ti pomožni delavci?

V poslednjem času odhaja letno z dežele dva in pol milijona ljudi in od teh jih najde v mestih delo kakega pol milijona. Ti milijoni so na eni strani plod naravnega prirastka in razmnoževanja ruskega kmetijskega prebivalstva, na drugi strani pa plod vse protikmečke politike komunistične vlade. Dežela niti po revoluciji ne more zaposliti vseh delavskih rok. In zaradi tega milijoni, ki jih letno izvrže dežela, ponujajo svoje delo po mestih za nižjo mezo in pomenijo tako stalno nevarnost za

višino delavskih mezd v mestih. Brezposelna mladina, prisiljena k pohajkovanju, moralno propada in tvori z zapuščenimi otroki glavne kadre armade potepuhov, ki uganjajo vsakovrstna pustolovstva, nasilja in umore.

Sovjetski časopisi pojasnjujejo vzroke brezposelnosti «s stalnim dotokom delovnih rok z dežele v mesta». Ta pojasnila so sicer pravilna, toda niso popolna. Brezposelnost v Rusiji ne narašča samo zaradi porasta ruskega kmečkega prebivalstva, temveč tudi zaradi utopijske gospodarske politike boljševikov. Boljševiki streme za tem, da bi vse rusko narodno gospodarstvo prerodili in vodili po gotovem načrtu. Mar kaže nasprotovati temu njihovem stremljenju? Gotovo da ne! Vsako organizirano gospodarstvo, pa naj bo še tako majhno, se mora vršiti po gotovem načrtu. Toliko prej mora imeti svoje načrte tako ogromno in tako scentralizirano gospodarstvo, kakor je državno gospodarstvo Rusije. Nesreča je le, da se boljševiki ne drže realnih načrtov, temveč da slede fantastičnim načrtom, ki so se rodili ne v dejanstvenem gospodarskem življenju, temveč za zeleno mizo.

V Rusiji je poljedelsko gospodarstvo razorano, enostavno, pod močnim vplivom vseh prirodnih elementov. Uvoz in izvoz, obseg povpraševanja poljedelskih slojev po industrijskih izdelkih in prodaja lastnih poljedelskih pridelkov, vse to je odvisno od letine. Letina pa je uganka, katero v naprej rešiti je zelo, zelo težavno. Deževje, lepo vreme, dolgotrajna suša — vse to lahko zelo izpremeni posamezne postavke in prvotnih načrtih.

Zaradi tega so vsi načrti boljševikov osnovani na gibljivih temeljih in vsi njihovi načrti se pri nad- ali podnormalni letini zrušijo. Zaradi nepravilne cennitve letine se letos ni udeležilo 40 odstotkov izvoza, in to ne samo pri žitu, temveč tudi ne pri jajcih, maslu, čebuli itd. Zaradi tega se tudi uvoz ni mogel vršiti po načrtu: strojev se je uvozilo za 21 odstotkov manj, kož za 148 odstotkov več kakor je bilo predvideno in tako je šlo tudi pri drugem blagu. V celoti znaša vsa trgovina komaj 28 odstotkov predvojne trgovine in približno toliko kot leta 1880. («Ekonomska Zina» z dne 1. oktobra.) Slabe letine se pojavljajo seveda tudi v ostalih državah. Toda gospodarsko življenje vsake druge države je zvezano z gospodarskim življenjem ostalih držav. Tudi imajo ostale države prihranke in kredit. Rusija pa je pod boljševiško vlado izčrpala svoj osnovni kapital. Potrebuje uvoza strojev, sirovin, zgraditve tovarn in drugih industrijskih zavodov. Za vse to je treba kredita. Toda boljševikom, ki so zgradili Rusijo s skoro nepremostljivim zidovjem monopolov in carin, evropski kapital ne dá kredita, ki bi bil potreben za obnovo gospodarskega življenja države.

Neprestano rastoča brezposelnost v Rusiji je jasen znak za to, da evropski pa tudi svetovni kapital ne misli dati Rusiji pod sprejemljivimi pogoji potrebnih posojil, dokler ne bo le-ta zrahljala in zrušila mostove, ki jo ločijo od svetovnega gospodarstva. Vse dotlej pa se bo brezposelnost ruskega delavstva stalno večala.

Konzumentski kredit.

Tudi pri nas je znano prodajanje in kupovanje na obroke, torej kredit, ki ga daje trgovec neposredno svojemu odjemalcu in ki naj temu olajša nakup stvari, katerih bi si sicer ne mogel nabaviti, ker jih ne more naenkrat plačati. Obročni kredit ima svoje dobre in slabe strani. Na eni strani, kot povedano, začasno ojači konzumentovo kupno silo, na drugi strani pa ga lahko zapelje, da nakupi preveč, in to včasih tudi nepotrebne blaga, obroki pa potem znatno obremene njegov mesečni ali četrtletni proračun.

Nekoliko drugače izgleda konzumentski kredit, katerega po ameriškem vzorcu pravkar uvajajo v Nemčiji. Velika trgovska podjetja so ta sistem v Nemčiji poznala sicer že prej, toda sedaj se ga namerava splošno razširiti. Ustanovila se je posebna družba, ki daje sama kredit za nakup blaga v gotovih trgovinah, ki so včlanjene pri tej družbi. Za konzumenta je ta sistem zaradi tega ugoden, ker dobiva blago v trgovinah za isto ceno kakor če bi ga plačal v gotovini. Zato pa mora seveda plačati družbi, ki mu je dala kredit, manipulacijo in obresti.

Postopanje je približno sledeče: Oni, ki zahteva kredit, izpolni predpisani formular. Izkazati mora, kje da je nameščen, eventualno izkazati svoj stalni letni dohodek s potrdilom o plačanih davkih. Pri delavcih je potrebno delodajalčevo potrdilo o nameščenju in višini mezde. Ko so izpolnjene te formalnosti, izda družba prosilec čeki, ki pa se morejo porabiti samo za nakupovanje blaga. Družba si pridržuje takoj pet odstotkov posojene vsote kot obresti. Če kdo zahteva na primer 1000 Din kredita, dobi samo 950 Din, dolguje pa 1000 Din.

Nemška družba daje kredite do višine eno-mesečne plače in praviloma na 12 mesečnih obrokov. Obresti, katere plačuje konzument, niso ravno majhne, ker treba je vzeti v obzir, da se dolg vsak mesec manjša, obresti pa so bile plačane v naprej od cele posojene vsote. Precejšen dobiček ima seveda tudi družba, ki more uporabljati mesečno vrnjene obroke za dovoljevanje novih kreditov na petodstotne obresti. Ugodno za konzumenta pa je to, da si lahko v naprej izračuna, v koliko mu pride blago dražje, če ga kupi na obroke, namesto da bi ga plačal takoj v gotovini.

Zelo ugoden je konzumentski kredit za trgovino samo, ker trgovec ne nosi sam rizika za izgubo, kakor pri trgovini na obroke, in obenem si prihrani delo pri neprijetnem nadzorstvu plačevanja obrokov, opominov itd.

Konzumentski kredit v Nemčiji pa zasleduje seveda širše narodnogospodarske cilje. Kupna sila je v Evropi tako padla, da zadostujejo prejemki najširših ljudskih vrst komaj za preskrbo najnujnejših stvari. Kupeje se zaradi cene blaga slabše kakovosti in mnogo koristnih stvari se sploh ne kupuje. Pod temi razmerami seveda trpi domači trg, in če trpi trg, trpi tudi produkcija, nastaja brezposelnost in kupna sila prebivalstva pada dalje. Morda bi se temu dalo odpomoči z zvišanjem mezd. Toda producenti izjavljajo, da brez zvišanja cen izdelkom ne morejo zvišati mezd. In začarani krog je zopet sklenjen. Izhodišče iz tega začaranega kroga iščejo sedaj v konzumentskem kreditu. S podelitvijo kredita za nakup blaga je prav za prav eskontirano še neopravljeno delo. Tak kredit dvigne zaenkrat kupno silo, seveda samo prehodno, ker v bodočnosti pade kupna sila posameznikov zaradi nujnega plačevanja obrokov. Toda če bi se na ta način kupna sila celote v resnici občutno dvignila in povzročila večje povpraševanje na domačem trgu, bi to pomenilo povečanje produkcije, večjo zaposlenost in novo naraščanje kupne sile.

Seveda je konzumentski kredit naletel v Nemčiji tudi na hude nasprotnike, ki poudarjajo, da je prav tako nevaren kakor trgovina na obroke. Nevarnost vidijo predvsem v tem, da se bodo kupovale manj potrebne stvari na račun najbolj nujno potrebnih.

Mestni mariborski mladinski svet.

Kot velevažna inštitucija se mora smatrati organizacija zaščite dece in mladine v Mariboru, ki nastopa pod imenom mladinski svet mariborski. In sicer je poklicala to organizacijo v življenje mestna občina kot pomoč mestnemu socialno-političnemu uradu, ker je uspešno socialno delo mogoče le s sodelovanjem javnosti. Taka organizacija je bila tem bolj potrebna, ker je državna krajevna zaščita dece samo životarila, predvsem zaradi pomanjkanja sredstev. Mestni mladinski svet mariborski se po vsej pravici naziva najvišji in edino kompetentni forum v presojanju mladinskih zadev mesta Maribor, ker so v njem poleg v poštev prihajajočih strokovnjakov, sodnika, zdravnikov, policijskega ravnatelja, učiteljskega, duhovščine, okrajnih mladinskih predstojnikov, zastopnikov občinskega sveta in socialno političnega urada zastopana vsa društva, ki se pečejo z vzgojo in varstvom mladine. Članov ima mestni mladinski svet 36, in zadnja in predzadnja seja, ki sta se vršili 30. novembra in 16. decembra sta pokazali, da vrši ta inštitucija velevažno nalogo.

Zanimiva je statistika sirot mesta Maribor, ki je bila podana na podlagi popisovanja, ki ga je izvedel mestni socialno-politični urad s pomočjo okrajnih mladinskih predstojnikov. Slika še ni popolna, ker se še niso mogle vse sirote popisati, vendar pa že teh skoro pol tisoč sirot jasno pokazuje, kako globoke rane je zadala vojna človeštvu in kako težke bodo še dolgo vrsto let posledice, ki jih je zapustila krvava vojna.

Vseh sirot se je naštel v mestu Maribor 413, in sicer 160 zakonskih brez očeta, 32 zakonskih brez matere in 35 zakonskih brez matere in očeta; nadalje 12 nezakonskih sirot po umrli materi, 74 nezakonskih otrok po živeči materi; 100 zapuščenih sirot po ločenih, nemoralno živečih ter obubožanih in onemoglih starših.

Dasi, kakor rečeno, slika še ni popolna, se vendar že na podlagi predstojajočih števil vidi, kako važno je socialno skrbstvo za mladino, bodočnost naroda. Tembolj, ker žive vse te sirote v težkih razmerah. Večinoma se nahajajo v nezdravih stanovanjih in je med njimi zelo razširjena tuberkuloza. V več primerih stanuje po deset oseb v eni sobi.

Druga stran, ki je posledica poveljne morale in stanovanjske bede in sploh težkih življenjskih razmer, je demoralizacija. Dece v mnogih primerih stanuje v isti sobi z materjo, ki sprejema obiske moških. Nekatere deklice so tako pokvarjene, da že s 13 leti spolno občujejo. Tudi se dogajajo primeri, da 16letne deklice vsled pomanjkljivega nadzorstva zanosijo z brezvestnimi poročenimi moškimi. Pokvarjeni so dečki, ki kradejo in popivajo, četudi še niso dopolnili 12. leto. V mnogih primerih jih morajo starši doma privezati.

Zato je mestni mladinski svet storil najenergičnejše sklepe, da se kolikor mogoče zajezi demoralizacija med mladino. Posebno pozornost je posvetil kinematografom in je veliki župan mariborske oblasti že pristal na to, da člani mestnega mladinskega sveta sodelujejo tako v cenzurnih komisijah, kakor pri nadzorstvu pri kinopredstavah. Delalo se bo tudi na to, da se v mariborski oblasti ustanove dečja vzgojevališča in poboljševalnice, ker so v ljubljanski oblasti vse polne. Isto tako, da se ustanove zdravilišča, posebno za deco z odprto tuberkulozo. Ker vsega tega mestna občina mariborska ne zmore, bo to važno socialno nalogo morala prevzeti bodoča oblastna skupščina.

Pač pa je mestni mladinski svet sklenil predlagati mestni občini mariborski, da se ustanovi generalno varuštvo otrok in posvetovalnica za izbiro poklicev. Kar se tiče varuštva, je treba naglašati, da potrebujejo mnoge matere najvestnejše zaščite in sodelovanja vseh javnih faktorjev, da se jim prizna pravica do alimentacij, kar je večkrat združeno z največjimi težavami, posebno, ako oče otroka pobegne v izemstvo. Tu bo imel generalni varuh otrok velevažno nalogo.

Glede vajencev pa je pokazala statistika, da je izbira poklicev neobhodno potrebna že iz tega stališča, ker mnogi podjetniki ne gledajo na bodočnost vajencev, marveč ga hočejo samo izkoristiti, tako n. pr. so bile v kovinski stroki prečitane številke, ki to jasno potrjujejo. Neki tak podjetnik ima 14 vajencev in 6 pomočnikov, drugi 11 vajencev in 5 pomočnikov itd., dasi sme obrtniški podjetnik zaposlovati samo dva in za vsakega drugega pomočnika po enega vajenca več. To se dogaja kljub temu, da vlada v kovinski stroki največja brezposelnost. Obrtna oblast je bila pozvana, da energično postopa proti mojstrom, ki na ta način izkoriščajo vajence, kakor tudi napram onim, ki vajence pretepajo in se naposled sklicujejo celo na to, da imajo v smislu obrtnega reda to pravico, ker da ta zakon predvideva »očetovsko strahovanje« mojsra nad vajencem.

Pokazalo se je že sedaj, dasi je bil mestni mladinski svet komaj ustanovljen, da je to velevažna inštitucija, ki zasluži vsega uvaževanja. Poglejmo, kako drugi narodi, n. pr. Nemci, skrbijo za svojo mladino! Dobro bi bilo, da se ta misel ponese tudi v druge kraje, zlasti na deželo, kjer vladajo še precej reakcionarni socialni nazori.

Črtomir C. Zorec:

Sanje.

Takrat sem bil še čisto majhen, le glavo sem imel veliko, preveliko. Rekli so, da bom učenjak. Pa so se kruto varali in to me danes neizrečeno veseli.

*

Pozno smo šli otroci spat, ker dolgo nismo pustili ugasniti svečic. Kljub temu, da sem bil zelo zaspan, sem se zbudil. Morda me je zbudila bolna mesečina, ki je lila skozi okno, morda so me zbudile zvezde, ki so tiho brnele; zdele so se mi tisto noč tako prijazne. Kaj, če so zvezde le linice, skozi katere nas gledajo angele, včasih pa tudi strogi gospod Bog, njegova lepa gospa Marija ali celo sam dobri Miklavž. Za svetega Petra sem že takrat za trdno vedel, da ima opravek le pri nebeških vratih. Drugih svetnikov nisem poznal; moja takratna predstava v nebesih je bila slična velikemu vrtu, kjer se igrajo angelčki z malimi dečki. Ker so mi večkrat dejali, da sem poreden otrok, me je zelo skrbelo, ali se res ne bom smel loviti s perutastimi angelčki. To je bila prva skrb!

Velikokrat sem gledal v zvezde in zvesto čakal: morda se mi le posreči videti, čeprav samo za hip, košček nebeskega vrta in njegovega veselja; linice zvezdice pa so mi poredno mežikale, da sem bil že kar hud. Čakal pa sem vendarle. Še danes gledam včasih zvezde in pričakujem čudeža...

Ko sem si nabral dovolj poguma, sem tiho stopil s postelje, napravil dva, tri korake do mize, kjer je stalo božično drevesce. Stekleni okraski so se lesketali v mesečini in čeprav so se mi zdele ugašene svečice kot strogi in karajoči karalci, sem si vendarle zaželel sladkarij z drevesca.

Bil sem zelo majhen, zato sem stegnil svojo roko po najnižjem obesku; nisem dosegel, stopil sem zato na prste in že snemal sladkost.

Prav v tistem hipu je nekaj zaječalo... presekalo tišino in me zgrabilo za vrat... Umaknil sem roko, pustil zlomljeni biškot na mizi, naglo zlezal v posteljo in se odel čez glavo. Ko se mi je umirilo srce, sem pričel ugibati: morda je zaškripala deska na tleh, se je li oglašil »strah« pod posteljo, morda me je posvaril angel varuh, morda je celo angel na vrhu drevesčka pihnil v mojo trobento. — Čez dolgo časa sem zvedel, da je takrat zajokala moja vest...

V postelji sem se šele zavedel popolnoma: hotel sem krasti v sveti noči, ko se rodi sam gospod Jezus; oškodovati sem hotel svoji mali sestrici, hotel sem oskruniti svoje roke in svetost svete noči! Čeprav sem imel takrat še zelo nedoločne

pojme o poštenju, sem vendar od sramu in spoznanja zaihtel in sem jokal dolgo...

Bil sem hvaležen glasu, ki me je opozoril, da nisem grešil...

Ko sem se izjokal, sem pričel moliti tisto kratko molitvico k angelu varhu; saj drugih nisem znal. Potem sem pričel misliti o rojstvu malega Jezuščka in, sam ne vem kdaj, sem zaspal...

Takoj, ko sem zatisnil oči, sem se odpravil na sanjsko pot...

Čeravno sem natanko poznal vse poti v sveto deželo, sem taval dolgo, zakaj koraki so bili kratki in kamenje in trnje se je zabadalo v noge. Pa sem le prišel do hleva; kaj ne bi, saj je sijala njegova glorijska široko in visoko. Komaj sem se preril skozi meketajočo čredov ovčic, že sem stal v hlevu. Notri je bilo toplo toda Jezuščka nisem videl, ker so mi ga zaslanjali pastirji s svojimi širokimi hrbti. Tiho je bilo v hlevu, pastirji so nemo strmeli in molili brez glasu. Zato se nisem upal prerivati in sem ponižno stal za pastirji. Končno sem se splazil med njihovimi nogami in ko sem se v ospredju ves zasoplen vzravnil, sem skoraj umrl od začudenja: na slamici je ležalo majhno dete, nič ni vekalo, le smehljalo se je in brcalo z nožicami in hlatalo z ročicami. Ob strani je stala njegova dobra mamica Marija in bradati Jožef. Tako smo stali, gledali in molčali zelo dolgo... Kaj ne bi, ko je pa bilo tako prijetno, morda bolj kot v nebeškem vrtu?

Kar naenkrat se je začelo nedopovedljivo ubranje petje; vedel sem dobro, da pojo angelci na strehi. Jezušček se je smehljaj še bolj in bil še prijaznejši.

Ko so pričele ugašati zvezde, smo se poslovili od Jezuščka. Vsakemu je dal roko, mene pa je vzdignila lepa gospa, da sva se lahko dosegla, ker oba sva bila majhna, da nikoli tako.

Dal mi je svojo mehko ročico, pogledal sem ga v mile modre očke in sem zajokal od neizmerne veselja...

*

Takrat sem se ihtel zbudil. Solze veselja so se spremenile v solze bolesti.

Po teh lepih sanjah jokam še danes...

Iv. Cankar o mladosti.

So ljudje na svetu, ki jih je mladost sram. Celo mnogo jih je in morda tvorijo celo veliko večino v človeški družbi. Prideš, govoriš z njim in omeniš kak dogodek iz minulosti, pa je naenkrat ves v zadregi in sam ne ve, kaj naj reče in kam naj se ozre. »Ej no,« pravi, »takrat smo bili še mladi, ali ne?« In začne govoriti o čem drugem.

Seveda je to zgolj neke vrste smešna domišljavost ali pa naduta hinavščina, ki je resničen človek, ki je vreden svojega imena, ne pozna. Poleg mnogih drugih velikih mož, katerih imena žare skozi stoletja in tisočletja, nam dokazuje tudi naš nesmrtni Ivan Cankar.

Zivo mi je še v spominu nekaj takih razgovorov z njim. Govorili smo nekoč o nekšnih načrtih, pa je dejal eden izmed navzočih, da bi si tega ne upal.

»Kaj, se je zavzel Cankar, «vi, ki ste mladi, govorite tako!«

Pa je začel govoriti o mladosti, o svojih mladih dneh in o tem, kako se še vedno čuti mladega, češ da mu ne bi mogel nihče storiti nič hujšega nego mu reči, da se stara.

Med nadaljnjim pogovorom je še večkrat ponovil isto misel, ki jo je pozneje v enem izmed svojih del tudi umetniško izoblikoval.

Najlepše je pozneje potrdil svoje trditve, ko ga je profesor I. v neki oceni »trgal«, češ, da je nejasen, meglen in sam ne vem še kaj.

Ko je Cankar tisto kritiko prebral, smo ga vprašali, ako bo morda kaj odgovoril, toda Cankar se je nasmešnil:

»Pustimo ga! Revež je — star!«

Kdor je vedel, da sta Cankar in profesor I. približno istih let, je lahko dodobra občutil, kako silna je bila Cankarjeva obsodba...

Socijalni razgled.

Poslednje publikacije Mednarodnega urada dela

Mednarodni urad dela je pred kratkim izdal nekaj zanimivih publikacij, ki razpravljajo o važnejših socijalnih vprašanjih sedanjosti. Na prvem mestu je treba imenovati izmed njih razpravo: «O metodah anket o rodbinskih proračunih».

Kakšen je življenjski položaj gotovega razreda prebivalstva v gotovi državi v danem trenutku? To vedeti je zelo važno, če hočemo primerjati njegov položaj s položajem drugega razreda, s položajem istega razreda v drugi državi ali s položajem istega razreda v preteklem času. Teh primerjanj ne rabijo samo socijologi, temveč rabijo jih tudi in predvsem delavci in delodajalci, posebno kadar kritizirajo in sklepajo delovne pogoje in kolektivne pogodbe.

Ali dovoljuje povišana nominalna mezda tudi večje izdatke, ali izboljšava življenjski položaj, ali pa samo odgovarja večji draginji življenjskih potreb? Ali so mezde, katere zahtevajo delavci v času naraščajoče draginje, take, da točno odtehtajo podražitev izdelkov in pridelkov, katere delavstvo konzumira? Na ta in nešteto drugih vprašanj je mogoče odgovoriti samo tedaj, če so pri roki statistike, ki kažejo, kako rodbinski poglavar sestavlja proračun, kako se uporablja mezda, kaj se kupuje in v kakšni množini.

Take statistike tudi v resnici obstajajo, toda sestavljene so in sestavljajo se po tako različnih metodah, da jih je zelo težko medsebojno primerjati. Zbližati vse te uporabljene metode v svrhu primerjalne ankete, to je ravno naloga imenovane publikacije.

Nadaljnje zelo važno vprašanje je stremljenje po omejitvi in mirnem reševanju delovnih sporov. Spori med delodajalci in delojemalci v industrijskih zavodih, katere hoče vedno vsaka stranka rešiti sebi v korist in pri katerih so glavno orožje stavke in izločbe, povzročajo vsakoletno in v vseh državah znatne izgube delovnih ur in s tem tudi delovnega uspeha. Često ponavljanje in resnost teh sporov zahtevata največjo pozornost, tako političnih činiteljev, ki jih skušajo preprečiti, kot tudi znanstvenikov, ki raziskujejo njihove posledice, bodisi po gospodarski, bodisi po socijalni strani.

Zlasti za zavarovanje proti brezposelnosti, ki je v malo letih doseglo v 17 industrijskih državah nepričakovan razvoj, je nujno potrebno, da so na razpolago ne samo točne statistike delovnih sporov, temveč da je znano točno tudi razmerje med gospodarskimi okolnostmi in številom sporov. Samo potem se dajo pravilno določevati potrebni zavarovalni prispevki.

Toda tudi statistike sporov — tam, kjer sploh obstajajo — so izdelane po tako različnih metodah, da so nepregledne. Z rešitvijo tega problema se peča publikacija «O metodah statistike o delovnih sporih», katera tudi predlaga določena splošna pravila.

Končno je izdal Mednarodni urad dela tudi mednarodno priročno knjižico za delodajalsko organizacijo. V njej najdemo seznam mednarodnih delodajalskih združenj in pa razprave o socijalnih vprašanjih, ki zanimajo ali splošno vse industrijske kroge ali pa samo posamezne industrijske stroke, eventualno samo nekatere države.

Nadalje obsega priročna knjižica tudi seznam osrednjih združenj v posameznih državah, kakor tudi strokovnih organizacij po industrijskih strokah. Med njimi najdemo industrijske organizacije stavbne, železne, živilske in raznih drugih strok, združenja trgovskih podjetij, hotelske obrti, bančnih zvez itd.

Ta priročna knjižica vsebuje torej zelo obširen — dasi še ne popoln — pregled delodajalskih organizacij v 40 državah.

Kot dokaz zanimanja Mednarodnega urada dela je izšla tudi «Bibliografija o brezposelnosti», ki predstavlja ekscerpt študij, brošur, revijalnih in drugih člankov, tikajočih se vprašanja brezposelnosti in njegove rešitve. O tej knjižici morda v eni prihodnjih številok kaj več.

Kako živi delavstvo na Rumunskem?

Tajnik rumunske socijalistične stranke Titel Petrescu je objavil rezultate raziskavanj društvenega sveta o razmerju življenjskega indeksa k delavskim mezdam v zadnjih desetih letih. Njegovi računi so osnovani na številu 100, ki označuje cene iz leta 1916. Za živila je stopil indeks od števil 100 leta 1916. v letu 1923. na 2494 in je dosegel maja letošnjega leta 5420. Indeks za obleko je stopil od 100 leta 1916. na 3240 v letu 1923. in na 6787 letos. Za ostale potreščine je stopil indeks od 100 leta 1916. za leto 1923. povprečno na 2731 in na 5299 v letu 1926. (Če je delavec izdal za razne potreščine leta 1916. sto lejev, je izdal za isto količino leta 1923. 2731 lejev in letos 5299 lejev.) Po ugotovitvi imenovane korporacije je potrebovala delavska rodbina, sestojeca iz štirih članov, za skromno življenje leta 1916. 133 lejev, leta 1923. že 4800 lejev, letos pa 7110 lejev na mesec. Če pa dela delavec 44 ur na teden in se računa povprečno mezdo na Rumunskem, pa zasluži sedaj na teden: zidar 1152, mizar 1152, pleskar 1125, monter 1125 in livar 960 lejev tedensko. V mejah teh vsot se giblje tudi zaslužek ostalih delavskih kategorij. Pri tem pa se moramo ozirati še na to, da rumunskemu delavcu ni nikdar zagotovljenih polnih 44 delovnih ur na teden. Zasluži torej letos komaj šestino tega, kar bi nujno potreboval za skromno preživljanje rodbine. Vsoto, ki primanjkuje, morajo zaslužiti ostali člani rodbine.

Višina delavskih mezd v Nemčiji.

Višino mezd kvalificiranih in nekvalificiranih delavcev v Nemčiji v raznih strokah industrije in obrti nam kaže sledeča statistika, katero je pred kratkim objavil Mednarodni urad dela.

Stroka	Kvalific. delavci	Nekvalific. delavci
Rudarstvo	102'—	57'8
železna industrija	92'7	62'5
kemična „	85'2	72'0
stavnba „	115'8	94'7
lesna „	98'2	85'4
papirna „	68'0	61'1
tekstilna industrija: moški	62'6	52'3
ženske	50'2	38'8
pivovarstvo	100'1	87'8
pekarstvo	86'1	74'3
tiskarstvo	95'9	83'7
železnice	81'4	62'8
povprečno	94'2	65'9

Mezde so izražene v pfenigih za uro. En pfenig je vreden okroglo 14 par.

Ti podatki so povprečno vzeti iz določb kolektivnih pogodb v glavnih središčih predmetne stroke. Kar se tiče rudarjev, železarjev, kemičarjev, delavcev papirne industrije, tekstilne industrije (moških) in železničarjev, vsebujejo gornje številke tudi rodbinske dodatke.

Povprečna mezda kvalificiranih delavcev v teh industrijskih strokah je stopila v aprilu mesecu letošnjega leta na 46'02 mark (1 marka = okroglo Din 14'—) tedensko. Za nekvalificirane delavce je znašala povprečna mezda 33'95 mark. — Naraščanje mezd, ki je pričelo začetkom leta 1924. in trajalo še prvih devet mesecev leta 1925. se je z oktobrom leta 1925. ustavilo in mezde so se ustalile.

Ameriška federacija dela.

Ameriška federacija dela je pravkar završila svoje 46. vsakoletno zasedanje, o katerem prinašajo «Socijalne vesti» (Informations Sociales), tednik Mednarodnega urada dela v Ženevi, nekaj zanimivih podatkov.

Letno poročilo navaja, da je število članov stopilo na 2,813.910 in razlaga, zakaj da je ameriški delavec danes najboljšje plačani delavec na svetu. Razlog za to vidi v prirodnem bogastvu zemlje, izborni opremi tovarov, v razpolaganju z ogromnimi gibanji silami, predvsem vodnimi in končno v močnem strokovnem gibanju. Prav sedaj pripravlja Amerika pred očmi vsega sveta nov korak k znatni obogatitvi svojega narodnega premoženja s skrajšanjem delovne dobe, ne da bi se istočasno znižale mezde. Amerika se namreč dobro zaveda, da je treba zvišati nakupno silo prebivalstva, da ne nastane kriza nadproizvajanja. Največji odstotek konzumentov pa tvorijo delavci in člani njihovih rodbin. Zvišanje mezd delavcev je torej predvsem v interesu delodajalcev, in tega se le-ti v Ameriki tudi zavedajo. (Kdaj bodo do tega spoznanja prišli naši delodajalci?)

Poročilo omenja tudi stremljenje federacije, še bolj omejiti delo otrok, katerih zaposluje še danes ameriška industrija okroglo en milijon. v starosti od 10 do 15 let.

O odnošajih ameriške federacije dela k strokovni internacionalni amsterdamski pravi poročilo, da ameriško delavstvo trdno upa, da se bo našla formula, po kateri bo mogoče zopetno delovanje za varstvo skupnih interesov obeh organizacij. Vodilni činitelji federacije so prepričani, da so blagobit in interesi delavstva različnih držav medsebojno odvisni in da je sodelovanje vsled tega potrebno. Svetovno ureditev tržišč in industrije mora sočasno spremljati svetovno sodelovanje strokovnih delavskih združenj.

Uporaba delavskega odaiha v Nemčiji.

Mednarodna konferenca dela je v enem svojih zadnjih zasedanj tudi odglasovala nasvet, kako naj se uporablja delavčev prosti čas. In sedaj je prav nemška vlada kot prva sporočila Mednarodnemu uradu dela, da je uvedla v tem pogledu smernice v mislu omenjenega nasveta glede prostih delavčevih ur.

Prva naloga je bila, zagotoviti delavstvu tako mezdo za v zakoniti delovni dobi izvršeno delo, da bi ne bilo prisiljeno delati preko ur ali si iskati postranskega zaslužka. (K temu je pri nas danes prisiljen vsak delavec, v še večji meri pa zasebni in državni uradniki!)

Nadalje so uvedle nemške železnice za delavce tedenske vozovnice po znižani ceni.

Nemška vlada je podelila tudi znatno podporo osrednjim združenjem, katerih naloga je skrbeti za razvoj zdravilnih kopališč, kopanja na prostem in siceršnih ljudskih sportov. Parlament pravkar razpravlja o zakonskem predlogu o ljudskih prodajalnah in o odredbah za zatiranje spolnih bolezni. — Državna vlada podpira tudi na razne načine zasebna stremjenja za zatiranje tuberkuloze (jetike), alkoholizma in spolnih bolezni in jim redno daje znatne podpore za boj proti tem socijalnim zlom. Tako je bilo leta 1925. izdano v ta namen 1,500.000 zlatih mark, leta 1926. pa 1,800.000.

Nadalje podpira nemška vlada graditev delavskih stanovanj s tem, da nudi posojila na nizke obresti in se te hipoteke vknjižujejo na zadnje mesto. Potrebne fonde dobiva vlada z večjo obdavčitvijo palač in luksuznih hiš.

Državna vlada, federalne države in občine podpirajo na vse načine stremjenja, ki goje šport, igre in vzdrževanje na svežem zraku. Razni učilni zavodi pa posvečajo posebno skrb pouku v delavskih in socijalnih vprašanjih.

Narodno-strokovna zveza.

Izvrševalni odbor in tajništvo Narodno-strokovne zveze želita vsem članom prav prijetne božične praznike.

Vsem podružnicam NSZ. Tajništvo je ta teden ponovno odposlalo na vse podružnice okrožnico, kateri naj posvetijo kar največ pažnje. Posebno je izvršiti naročila glede članskih seznamov in pošiljanja lista.

Ustanovni občni zbor NSZ se je po sklepu izvrševalnega odbora preložil na nedeljo 6. marca 1927. Podružnicam je ta sklep sporočen v okrožnici. Za ta zbor naj se vse podružnice dobro pripravijo. Ta naš zbor mora biti kar največja manifestacija narodnega delavstva.

Avstrijske rentnike opozarjamo, da je Avstrija pričela izplačevati rentnikom, bivajočim v Jugoslaviji, pripadajočo jim rento. Naj se torej obrnejo na pristojne avstrijske urade, da jim pričnejo ponovno pošiljati rento.

Strokovna šola. Na svoji zadnji seji je izvrševalni odbor NSZ sklenil prirediti za svoje ljubljanske in eventualno tudi druge člane dvomesečno strokovno šolo. V tej šoli se bodo obravnavali socialni in gospodarski problemi. Posebno pažnjo bo šola posvečala praktičnim dnevnim vprašanjem. O šoli izpregovorimo enkrat pozneje obširneje.

LOGATEC. V nedeljo 28. nov. je priredila naša podružnica pod okriljem Zveze kulturnih društev predavanje. Predavala je zdravica državnega higijskega zavoda o ženskih boleznih. Predavanje je bilo zelo številno obiskano in je predavateljica žela za svoj trud obilo priznanja. Tudi so se vse obiskovalke izrekle prav povoljno o tem predavanju. — Prihodnje predavanje se vrši v sredo 29. decembra ob 7. uri zvečer v prostorih gostilne Korenčan v Dolnjem Logatecu. Predava g. ravnatelj Milan Cimerman iz Ljubljane o davkih. Ker je to zelo važno in pereče vprašanje, ki danes vsakogar tare, smo prepričani, da bo tudi to aktualno in zanimivo predavanje polnoštevilno obiskano. Naslednje predavanje za ženske bo v nedeljo 9. januarja, in sicer bo predavala gđ. Alojzija Štebi o temi »Žensko vprašanje«. — Priznati je treba podružnici »Unije« v Logatecu, da umeva popolnoma svojo nalogo in da v polni meri skrbi za člansko in splošno izobrazbo. Le tako naprej, delavstvo in javnost bo znala ceniti tudi in poštrevati.

LOGATEC. V nedeljo 16. januarja 1927. bo imela podružnica »Unije« v Logatecu svoj redni letni zbor. Opozarjamo vse članstvo na občni zbor in ga pozivamo, da se istega polnoštevilno udeleži.

Logaška podružnica »Unije« je imela 17. t. m. že svojo 19. sejo, na kateri je odbor sklenil prirediti na dan 6. januarja 1927. veselice na Vrhniki, v Logatecu in Cerknici. Te veselice so namenjene brezposelnim in revnim članom, zato upamo, da bo javnost pohitela na veselice, da tako pomaga našim najbednejšim. — Odbor je sklenil opozoriti vse člane, da se leto bliža h koncu in je treba skleniti končni obračun, zato naj vsi čimprej poravnajo članarino. — Odbor je dalje sklenil, da se vrši 16. januarja 1927. občni zbor ob 3. uri popoldne v gostilni pri Kuncu v Dolnjem Logatecu. Odbor želi tem potom vsem članom NSZ prav vesele in srečne božične praznike.

SENOVO. Podružnica Narodno-strokovne zveze bo imela v nedeljo 2. januarja 1927. svoj prvi članski sestanek v novem letu. Sestanek se bo vršil ob 3. uri popoldne v rudniški restavraciji. Ker bo na sestanku poročal delegat centrale iz Ljubljane, prosimo vse člane, da se sestanka polnoštevilno udeleže.

LAŠKO. V zadnjem času se širijo med delavstvom vesti, da bo pivovarna likvidirala in da bo na zimo vrženo na cesto vse delavstvo. Lepo število nas je že na cesti in sedaj tavamo od vrat do vrat za novim zaslужkom. Povsod pa dobimo enak odgovor: »Kjer ste poleteli delati, delajte tudi na zimo.« In tako se nas odselavlja. Doma pa družine

stradajo in čakajo, kdaj se nas zopet zaposli. Reklo se nam je, da nismo odpuščeni, da smo samo na dopustu. A ta neplačan dopust v sredi najhujše zime je za nas porazen. Gospodje, ki sede v upravem svetu se lahko igrajo z nami, ker pač ne vedo, kaj je beda. Toda, če bi jo poznali, nas ne bi mogli na tak krut način odsloviti. Med nami ni nobenega, ki ni bil vsaj pet let v pivovarni, da, celo po deset in dvajset, pa še več let smo bili v pivovarni in nakopičili v teh letih podjetju precej dobičkov. Za zahvalo smo sedaj zleteli na cesto. Obrnili smo se na Inspekcijo dela in na Delavsko zbornico, a ti dve instituciji spita in se za nas bore malo brigata. Obupati nam je, če se zadeva na kak način ne reši in ostanemo še kaj časa brez zaslужka.

JESENICE. Odbor je na svoji seji dne 19. t. m. sklenil, da priredi članski sestanek 2. januarja 1927. ob pol 10. uri popoldne v lokalu. Na tem sestanku se bo razpravljalo predvsem o ustanovnem občnem zboru NSZ v Ljubljani, ki se vrši 6. marca 1927. in o katerem bo poročal delegat centrale. — Istotako se je sklenilo, da se vrši podružnični občni zbor 30. januarja. Podrobno bomo o tem itak pravočasno poročali. — Odbor želi vsemu članstvu vesele božične praznike.

VIČ. Tukajšnja podružnica Narodno-strokovne zveze je v zimski sezoni pričela z rednim delom. 4. decembra t. l. je imela organizacija svoj članski večer s predavanjem »Pomen ujedinitve jugoslovenskega delavstva«. Predaval je tov. Felician. Predavanja so se udeležili tudi socialni demokrati. Začetkoma so nekoliko ugovarjali, na koncu so pa tov. Felicianu živahno aplavdirali za lepa izvajanja. — 12. t. m. je priredila organizacija zabaven večer, katerega čisti dobiček je bil namenjen deloma bolnim članom, deloma pa za nabavo organizacijskih potrebščin. Obisk je bil velik in to večinoma iz vrst delavstva, ki je s tem pokazalo, da pojmuje naše delo. — Članstvu se naznanja, da smo lokal v gostilni »Amerika« odpovedali in to iz razloga, ker je odbor prišel do stališča, da gostilniški prostori niso primerni za organizacijo. Članstvo se pravočasno obvesti o najemu novega, našim razmeram primerne lokala. Onim članom, ki niso redno in pravočasno plačevali članskih prispevkov, se je do poravnave istih, ustavila »Nova Pravda«. Članstvu se priporoča, da v bodoče redneje plačuje minimalne prispevke in ne dela težkoč tov. blagajniku. — Tamburaški odsek je pričel z rednimi vajami in se še sprejemajo novi člani. Poučuje tov. Tabor. — Dramatični odsek bo (ako ne pride do kakšnih neljubih zaprek) igral pod režijo tov. Železnika »Polgato«, ki je deloma že naučena. Dalje pripravljata dramatični odsek vprizoritev »Priljudnega komisarja« na čajniki meseca februarja. — Članstvu in tudi ostalemu delavstvu bo meseca januarja 1927. odprta knjižnica, ki obsega okoli 100 poučnih, socialnih, dramskih, higijskih in drugih knjig. Knjižnico je prevzel tov. Oblak.

MARIBOR. Podružnica NSZ v Mariboru je imela 12. t. m. svoj članski sestanek v gostilni Kosič. Se-

Mnogi ne vedo, da je glavni vzrok mnogega trpljenja in bolezni slabo negovano in zato občutljivo telo. Ni domišljavost, temveč le izpolnjenje prirodnega zakona, če negujemo polt in lase. Za racionalno nego telesa čujemo vedno zopet pohvalo: Fellerjevo pravo kavkaško Elsa-pomado za obraz in kožo, Fellerjevo močno Elsa-pomado za lase, Elsa-mila zdravja in lepote, ki ne zadovoljuje svoje pristaše samo s prijetnim vonjem, temveč tudi s koristnimi sestavinami, ki oplemenjujejo kožo, Elsa-mil se dobi 5 vrst: Elsa-lilijino mlečno, rumenjarkovo, glicerinsko, boraksovo, katransko ter milo za britje. Za poizkušnjo se moreta naročiti 2 lončka pomade za 38 Din; 5 mil za 52 Din z zavojnino in poštnino vred pri lekarnarju Eugenu V. Fellerju, Stubica Donja, Elsarg 241 (Hrvatska).

stanku je predsedoval tov. Gabrovšek, ki je dal navodila, kako je voditi uspešno agitacijo za organizacijo. Okrožni tajnik tov. Tumpej je pa poročal o socialnih zakonih.

MEŽICA. V nedeljo 19. t. m. je imela naša podružnica sestanek, na katerem je poročal tov. Tumpej o aktualnih delavskih vprašanjih.

PREVALJE. V nedeljo 19. t. m. popoldne se je vršil pri nas občni zbor NSZ, na katerem je poročal okrožni tajnik tov. Tumpej iz Maribora o potrebi NSZ in o razliki med njo in drugimi strokovnimi organizacijami. Po njegovem poročilu se je izvolil naslednji odbor: predsednik tov. Miha Ladrja, tajnik Tomaž Pavel, blagajnik Martin Mesarič, odborniki: Filip Sušec, Ivan Bratušek, Martin Kantičnik in Rudolf Hočnik. Novi odbor nam je porok, da bo tudi ta podružnica uspevala kot uspevajo podružnice v Črni in Mežici. Novi odbor iskreno pozdravljamo.

KONJICE. V četrtek 23. t. m. se je vršil pri nas informativni sestanek, na katerem je poročal okrožni tajnik tov. Tumpej iz Maribora. Več o tem sestanku v prihodnji številki.

Zahtevajte v vseh javnih lokalih „Novo Pravdo“!

Človek brez sna

je obžalovanja vreden. Vsakdanje negovanje celega telesa s Fellerjevim blagodišcem »Elsafluidom« poveča odpornost, prinese trdno spanje, varuje zdravje in s tem vzbuja samozaupanje in življensko radost. — Fellerjev »Elsafluid« je ono bolečino olajšujoče domače sredstvo in kosmetikum, katero so že naši očetje in dedje najraje uporabljali zunaj in znotraj pri vsakovrstnih bolečinah. — Za zuna; in znotraj močnejši in izdatnejši kot francosko žganje.

Zahtevajte za polkus v lekarnah in odgovarjajočih prodajalnih izrecno »Fellerjev pravi Elsafluid«, v polkusnih steklenicah po 6 Din, v dvojnatih steklenicah po 9 Din, ali specialnih steklenicah po 26 Din. Po pošti pride tem cenejše, čim več se naroči naenkrat; z zavojnino in poštnino vred stane:

9 polkusnih ali 6 dvojnatih ali 2 specialni stekl.	61 Din
27 „ „ 18 „ „ 6 „ „ „	133 „
54 „ „ 36 „ „ 12 „ „ „	250 „

Naročila nasloviti razločno takole:

EUGEN V. FELLER

lekarnar v STUBICI DONJI

Elsarg št. 241 (Hrvatska).

Pod vsako drevesce

najboljše in najcenejše

„DOKO“ čevlje!

Trgovina „DOKO“ v Prešernovi ulici
št. 9 (dvorišče)

je danes ves dan odprta.

Tedenske vesti.

Vesele božične praznike želi vsem naročnikom in sotrudnikom „Nove Prave“
Uredništvo in uprava.

★

— Svet strokovnjakov v prometnem ministrstvu. V zmislu določb zakona o državnem prometnem osebju je prometni minister imenoval poseben svet strokovnjakov v svojem resoru. Za člane tega sveta so za leto 1927. imenovani: generalni direktor državnih železnic Mihajlo Ilić, direktor beogradske direkcije Borivoje Gjurić, načelnik prometnega ministrstva Zarko Čupić ter načelnik generalne direkcije Gjorgije Jevgovič in Spasoje Nedeljkić.

— Glavna skupščina Jugoslovenskega sokolskega saveza se bo vršila v Beogradu od 25. do 27. marca 1927. V teh dneh se položi v Beogradu tudi temeljni kamen za velik Sokolski dom, ki bo stal na lepem in dragocenem zemljišču, poklonjenem Beogradskemu Sokolu od občine. Drugi jugoslovanski vsesokolski zlet se vrši ali v Beogradu ali v Ljubljani.

— Pravilnik o inozemskih delavcih. V ministrstvu za socialno politiko je izdelan pravilnik o zaposlitvi inozemskih delavcev v naši državi. Po določbah pravilnika je dovoljena zaposlitev inozemskih delavcev samo pod pogojem, da ugotovi posebna komisija ministrstva za socialno politiko, da so ti delavci strokovno res kvalificirani in da v dotičnih strokah ni na razpolago domačih delavcev.

— Redukcije. Pri sarajevski železniški direkciji ni napravilo 40 uradnikov v določenem roku predpisane strokovne izpita. Vsi so bili zato dne reducirani.

— Razpust trgove, obrtne in industrijske zbornice. Na zahtevo ljubljanskih radičevcev in na željo klerikalcev je minister za trgovino in industrijo, dr. Krajač, podpisal odlok, s katerim se razpušča še nesklicana Zbornica za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani. Komisija, ki je pregledala material zadnjih zborničnih volitev, je ugotovila, da so se volitve popolnoma v redu vršile. Prosto nasilje je sedaj, če se razpušča zbornica iz razlogov, o katerih je uradna komisija ugotovila, da niso utemeljeni. Razumljivo je, da bo upravno sodišče razveljavilo ukrep ministra — v demisiji.

— Uradne ure. Na zahtevo generalne direkcije je pri ljubljanski železniški direkciji ukinjen neprekinjen delovni čas in uvedene so uradne ure od 8. do

12. ure in od 15. do 18. ure. S to uredbo uradu ni pomagano; le škoda ima. Treba je ves popoldan razsvetljevati in kuriti 200 sob. Nameščence je pa deljen uradni čas težko prizadel. Veliko uslužbenec stanuje izven Ljubljane in se med opoldanskim odmorom ne morejo voziti domov. Hrano morajo kupovati v mestu in nastaja s tem dvojno gospodinjstvo. Nameščenci imajo materijelno škodo, v uradu se pa prav nič več ne napravi. Vse dela z nejevoljo. Pričakovati je, da bo generalna direkcija preklcala svoj ukrep.

— Izseljevanje delavcev v Francijo. Borza dela v Celju razglasa sledeče: Francosko generalno društvo za emigracijo v Zagrebu naznanja, da je vsled nastale krize v francoski industriji in poljedelstvu prisiljeno začasno obustaviti vsako pošiljanje delavcev v Francijo. Ko se bo v Franciji nastala kriza ublažila in bo dohod inozemskih delavcev v Francijo zopet dovoljen, se bo interese pravočasno obvestilo.

— Česa vsega ne ve «Slovenec». Znanega vlomilca Franca Klementa so aretirali v Ljubljani. «Slovenec» pripominja k aretaciji: «Klemenov prihod v zapor je povsod vzbudil največjo senzacijo. Vsi zločinci, tatovi, vlomilci in druga zločinska družina so ves dan govorili samo o Klemenu...» «Slovenec» naj nam še sedaj pojasni, na kakšen način je zvedel za pogovor te pisane družbe.

— Pripravlja se v ministrstvu za trgovino in industrijo reakcionarna odredba o odpiranju in zapiranju trgovin in obrtnih delavnic. Po načrtu te uredbe bodo trgovine lahko odprte po 10 ur, banke po 8 ur in razni obrti po 10 ur. Osemurni delavnik se namerava polagoma popolnoma ukiniti. Delavstvo, organiziraj se, da boš močno dovolj, preprečiti reakcionarne načrte vladne gospode!

— Nove železniške proge v Sloveniji. V ministrstvu za promet so se vršile konference zaradi določitve državnega železniškega programa. Soglasno so bile sprejete v program proge St. Janž—Sevnica ter Kočevje—Straža. Glede zveze z morjem je bilo sklenjeno, da se varijanto župnek odkloni. Kočevje naj se zveže z reško progo na tisti točki med Vrbovskim in Brod—Moravicami, katera je iz tehničnih in finančnih ozirov za državo najbolj povoljna. Končno veljavna določitev projekta se bo izvršila po strokovnjakih.

— Mussolini — Frančiškan. Bratovščina Sv. Frančiška v Rimu je imenovala Mussolinija za dru-

gega častnega predsednika ustanove. Prvi častni predsednik je italijanski kralj. Značilno za moralo cerkve je, da frančiškanski red sprejema v vodstvo največjega tirana in krivca neštetihi političnih umorov.

— Zadruga elektrarna v Ormožu razpisuje stalno mesto tehničnega obratovodje. Prošnje je vlagati do 1. februarja 1927.

— Sežig novčanic. Te dni je bilo v pričo komisije v posloplju finančne delegacije v Ljubljani sežganih in uničenih skupno za 4.505.750 Din obrabljenih malih novčanic, in sicer: za 2.103.000 enodinarskih bankovcev, za 654.500 bankovcev po 50 par, za 1.745.250 bankovcev po 25 par in čez milijon enakih novih bankovcev, ki so bili za promet nesposobni.

— Čitalnica delavske zbornice v Mariboru. Podružnica Delavske zbornice v Mariboru je otvorila v svojih novih prostorih v hiši Okrožnega urada za zavarovanje delavcev na Rotovškem trgu svojo čitalnico, ki je odprta vsak delavnik od 18. do 21. Na razpolago so vsi tu- in inozemski listi ter številne socialno-politične revije. Vstop prost.

Dopisi.

JESENICE. V tovarni na Savi se je 13. t. m. ponesrečil delavec Franc Hribar, kateremu je razbeljena žica hudo opekla nogo ter je bil prepeljan v ljubljansko bolnico. — Istega dne je razburil Jesenčane požar, ki je nastal na posestvu po domače pri Šantu na Muravi. Požar se je razširil na sosednje poslopje ter je upepelil gospodarska poslopja. Da je bil ogenj tako hitro lokaliziran, se je zahvaliti požarni bramb. V soboto zjutraj je tovarniška sirena zopet naznanjala požar. Gorelo je zopet na Jesenicah, in sicer posestvo tovarniškega delavca Jakoba Novaka, vulgo Žumerja. Pogorela je hiša z gospodarskim poslopljem. V veliki nevarnosti je bil ves okoliš, ker so tu hiše naravnost zgoščene. K sreči se požar ni razširil. Splošno je pa mnenje, da vse te požare neti dobro organizirana banda, ki ne vidi v svoji zaslepljenosti ničesar drugega kakor samega sebe. Da je temu tako, so dokaz listki, katere ljudje dobivajo. Na Javorniku so ljudje sami preprečili požar s tem, da so požigalec pregnali, ki se je ravno pripravljaj, da zažge hišo pri Tratarju. Ljudstvo je razburjeno ter je samo seglo po odpomoči. Pripominjamo pa, da naj se varstvo od strani orožništva pomnoži tako, da ga bo na razpolago vsaj toliko, kot ga je takrat, ko se proslavlja prvi maj.

Po svetu poidemo!

(Iz življenja treh mladih prijateljev.)

Spisal Anton Stražar.

(Nadaljevanje.)

«Nežika, ali bi bila ti pri volji, da se poročiš z menoj? Oba imava nekaj denarja in dobiva gostilno v najem! Lahko bova živela, ker znava delati in poštena sva. Nežika odgovori!»

Dekle ni moglo do besede. Zato ji je Jaka pomagal.

«Ako boš rekla, ne, vem, kje sem! Če pa molčiš, bom vedel, da v srcu misliš, da!»

Dekle je vseeno odgovorilo: «Veš, ne bi bilo lepo, ako ti ne odgovorim odločno. Ker vidim, da bi bil zadovoljen z menoj — rečem, da!»

★

Jakobu in Nežiki je šlo zelo po sreči; prav v obližju Trbovelj sta dobila v najem za več let dobro idočo in daleč na okoli znano gostilno. Z naglico sta se pripravljala na ženitev. Dovolj sta imela za seboj izkušnje in bala sta se, da bi z odlašanjem ne naletela na nove zapreke.

Ko sta imela že vse urejeno, se je Jaka odločil, da gresta v njegov domači kraj; na grob očetov, k materi, sestri in še drugim znancem.

Jaka je povabil svoje tovariše, da gredo v nedeljo z njim skupaj v domači kraj. Florjan je bil

takoj pri volji, kakor tudi njegova žena, prav tako Florjan in Obivačev Janez. Le Pavle ni hotel:

«Ne grem. Ne radi tebe, Jaka. Samo zato ne grem, ker mi je zadnjič, ko sem bil v domačem kraju, izpodletela — ženitev! Prav dobro se imejte doma! Janez, glej, da se tudi ti ne navzameš žentovanskega duha, in mi ne izmuzneš iz samskega stanu!»

★

Vesela družba, katero je vodil Goričanov Jaka, se je domogre preko Kresniškega hriba, ustavila pri nekem kmetu v Pekrah, ki ga je Jaka dobro poznal še iz časov, ko je njegov oče kupoval od njega vole. Prijazni gospodar je družbi prav gostoljubno postregel.

Stregla je zala in krepka domača hči Žefka. Kako bi si mogla misliti Žefka in Obiračev Janez, da se bosta ta dan zaljubila.

Žefka je v veži cvrla za prigrizek gostom. Sama ni vedela, kdaj in kako se je na ognjišču užgala že razbeljena mast. Na obupni krik dekletov so vsi hkrati prihiteli na pomoč.

Prvi je bil na mestu Janez, z največjo naglico je pograbil Žefko in jo potegnil proč od ognja ter tako obvaroval opasnih opeklin. Še preden je kdo izmed drugih udušil ogenj, je bil znova Janez prvi, ki je na plamen vrgel cunj in preprečil večjo nesrečo.

Dekle se kar ni moglo zahvaliti za pomoč. Ko so odhajali trboveljski gostje, je zataknila Janezu lep rožmarinov vršič.

«Nikdar te ne bom pozabila,» — tako mu je govorila, ko mu je zataknila rožmarin.

Posrečilo se je še pred odhodom Janezu, da je na samem izpregovoril Žefki:

«Rekla si, da me nikdar ne pozabiš! Ali pa veš, kakšen pomen ima rožmarinov vršič?»

«Vem!»

«Torej ne pozabi name, kmalu se zopet oglašim pri vas!»

«Oglasi se, oh, to bom vesela!»

Ko so odhajali iz prekrške vasi proti Moravčam, je Janez parkrat zavriskal, da je odmevalo daleč naokrog.

Žefka pa je gledala za gosti, dokler ji niso izginiti izpred oči. Ko se je vrnila nazaj v hišo, si je prav od srca želela, da bi jih kmalu zopet videla — posebno pa še Janeza, ki ji je ostal v neizbrisnem spominu!

Oče, ki je opazoval hčer, je smeje rekel:

«Veš, Žefka, vseč mi je fant!»

Dekle je sramežljivo odgovorilo:

«Tudi meni je vseč!»

★

Prav hitro so stopali veseli prijatelji po strmih vijugastih in kamenitih gozdskih potih nizdol proti Moravčam. Najbolj vesel je bil Janez.

Pogovor o tem in onem.

Carpentier.

Znani francoski boksar George Carpentier, ki se je zadrževal dalj časa v Ameriki, se je pred kratkim vrnil v Pariz. Seveda so se okoli njega takoj znašli novinarji, ki so hoteli ineti predvsem odgovor na vprašanje, ali se res namerava stalno naseliti v Ameriki. Podobne vesti namreč že dalj časa krožijo po Parizu in nekateri listi so jih že tudi objavili. Carpentier jih je odločno zavrnil. Res je sicer, da se namerava po kakih dveh mesecih zopet vrniti za dalj časa v Ameriko, toda Francoz namerava ostati do smrti. Spremljali ga bodo v Ameriko tudi žena s hčerko in njegov mahažer Descamp. Čeprav namreč Carpentier ni več oni slavljani boksar, kot je bil pred svojim porazom, ki ga je pred nekolikimi leti doživel od prekratim od Tunneja poraženega Dempseya, vendar bi ga radi pridobili nekateri ameriški trgovci kot — reklamni trik. Tik pred odhodom mu je bilo ponudeno mesto ravnatelja velikega nočnega plesišča in govorilo se je tudi o njegovem nastopanju za film, toda to vse je poraženemu šampijonu vendarle premalo in tako se drži svoje stroke, čeprav ni več tako dobičkanosna kot nekdanj. Poleg tega pa je Carpentier svoje velikanske dohodke iz slavni dni, ko je vse svetovno časopisje odmevalo od njegovega imena, dobro naložil in je lastnik velikih tvornic za aluminij v Franciji, tako da mu ni in mu ne bo ravno treba preveč brižno skrbeti za svoj vsakdanji kruh.

Živeči prsti mrtvega trupla.

Grozne, romantične pravljice o živčih človeških udih, medtem ko je ostalo truplo že davno mrtvo, izgubljajo svojo tajinstvenost. To tajinstveno zagrinjalo o samoniklo živčih posameznih udih mrtvega telesa so raztrgale vesti o poizkusih ruskega znanstvenika Kravkova. Glava, ki odskoči od krvnikovega tinala, izbulji oči in gleda, odsekana roka grozeče iztega prste — tako čitamo v grozopolnih pripovedkah. Nekaj podobnega pričašajo tudi Kravkovi poizkusi, katerih verodostojnost in resničnost potrjujejo tudi raziskavanja monakovskega profesorja Dormansa. Profesorju Dormansu se je posrečilo ohraniti odsekane človeške prste pri življenju. Shranil jih je v solni raztoplini in še po nekolikih dneh opazil v njih znake živ-

ljenja. Adrenalin in kofein (farmacevtski preparati), vbrizgani v preživele ude, povzročajo razširjenje in zoženje organskih cevnic, kafrino olje pa povzroči celo oteklino. Kako pojasniti te čudne pojave? Dormans je mnenja, da tu ne gre več za znake življenja, temveč da so to le fizikalno-kemične izpremembe. Nekako tako kot gibanje mrtvega trupla pri sežiganju v krematoriju, kjer se mrtvo telo dviga, zvija, krči, kar pa ni znak življenja, temveč le gibanje, povzročeno od kemičnega razpadanja v plamenih.

Nemška avijatika ogroža Evropo.

Ne morda vojaško, ker Nemčija danes ne izdeluje bojnih letal, kajti to ji prepoveduje Versajska mirovna pogodba, ki bi ji pa seveda ne mogla braniti, če bi si hotela Nemčija graditi bojnih letal, kolikor bi hotela, v svojih tovarnah na Holandskem, v Švici in Rusiji, ki se nikakor ne nahajajo pod zavezniško kontrolo.

Toda kot rečeno, o tem na tem mestu ni govora. Gre za nekaj drugega. Nemčija se je s strašno energijo in živahnostjo vrgla na izdelovanje trgovskih in prometnih letal in nenadoma stoji na tem polju kot prva velesila v Evropi. Niti antanta, niti druge države — izven Rusije — danes še nečijo priznati tega dejstva, čeprav zadostuje prvi pogled v statistiko. Nemčija je že lansko leto prehitela Francijo in Anglijo, ki se nahajati danes daleč za njo, posebno, v kolikor se tiče uprave in varnosti, poglavito pa pravilnosti zračnega prometa. Evropski zračni promet se nahaja prav za prav v nemških rokah.

Nemčija ima danes v prometu nad 380 letal, vse najmodernejšie in močne konstrukcije, varnih in preizkušenih, tako da v resnici predstavlja prvo velesilo, ki po zračni poti veže zapad z vzhodom Evrope in v najkrajšem času tudi sever z jugom. Glavno zračno prometno podjetje je znana Luft-
hausa, ki ma od svojih 200 letal 120 dnevno v prometu, torej razmerje, ki ga ne najdemo sicer nikjer v Evropi. Nemčija ima od rane pomladi do pozne jeseni stalno v prometu 36 zračnih prevoznih črt. Berlin je povsem pravilno dnevno spojen z Londonom, Parizom, Stockholmom, Kodanjem, Haagom in dvakrat tedensko z Moskvo. Bodočo po-

mlad bo pričela obratovati zračna zveza Berlin—Peking—Tokio, tako da bo Luftansa vezala zapad z daljnim vzhodom. In to so samo inozemske zračne poti. Toda Nemčija je tudi edina država, ki ima v dnevnem prometu 28 linij na domačem ozemlju, ki vežejo oddaljene vzhodne pokrajine Nemčije z zapadom, jugom in severom. Letalski zemljevid Nemčije je naravnost zaplavljen s črtami zračnega prometa, medtem ko imajo sosedne države vsega skupaj komaj eno, dve, največ tri črte.

Nemčija je z razvojem svoje avijatike dosegla, da si na njenem ozemlju z nemškimi tvrdkami ne upa konkurirati nobena inozemska tvrdka in da predstavlja letalsko najbolj razvito državo Evrope. S prihodnjo spomladjo se bodo otvorile nove črte do inozemstva, tako predvsem preko Švice v Španijo in Italijo in preko Rusije v Perzijo.

Francija in Anglija sta postali zadnji čas že pozorni na čudežni porast nemškega zračnega prometa, toda vse njihovo napenjanje doseči podjetnost Luftanse in ostalih nemških zračno-prometnih podjetij, je zaman. Nemčija postaja resnična evropska velesila, kakor je do sedaj še nismo poznali.

Zabavni kotiček.

Ni tako hudo. Zdravnik: «Če vam hočemo rešiti življenje, nam žalibog ne preostane drugo, kot da vam odrežemo levo nogo.» — Pacient (si oddahne): «Hvala bogu, mislil sem že, da ne bom smel več piti.»

Učena razlaga. Profesor: «Kakor vidite, gospodje, ne vidite ničesar. Zakaj ne vidite ničesar, boste takoj videli.»

Moderno. «Poglej tam onile ljubeznivi parček! Ali sta poročena?» — «Seveda sta, ampak ne drug z drugim.»

Materni ponos. Gospa Jermanova ima sina, ki študira medicino. Silno ponosna je nanj. Nekoč jo vpraša ženska: «Kako pa kaj gospod sin? Ali pridno študira?» — Nakar je gospa Jermanova vsa začela odgovorila: «O seveda! Sedaj bi lahko že zdravil majhne otroke!»

Materinsko štetje. Hčerka k materi: «Zakaj pa si dejala včeraj onemu gospodu, da mi je šele 17 let, ko sem pa v resnici stara že 22? Saj mi ni treba, da bi se prikazovala kot punčka!» — Mati: «Toda meni!»

Zelo važno. Zdravnik: «Gospa, stvar ni resna. Česar vam treba, je v prvi vrsti mir.» — Bolnica: «Ampak, gospod doktor, samo pogledjte, kakšen jezik da imam.» — «Tudi ta potrebuje miru, gospa.»

«No, no, Janez,» izpregovori Jaka, «kdo bi si mislil, da te bo danes doletela taka sreča. Lahko si hvaležen, da sem te nagovoril, da si šel z menoj!»

Med živahnim pogovorom je prišla družba v dolino, ustavila se je za trenutek na brvi, ki vodi čez mali potoček v bližini Samotarjevega mlina. Kar naenkrat zasliši družba moledovanje: «O, moj Bog, o, ljuba Mati božja, in sv. Barbara, pomagajte mi, pomagajte!»

«Jaka, ostani pri ženskah, midva z Janezom pa pogledava, kdo neki je, ki kliče na pomoč?»

Tekom desetih minut se vrne Janez in Florjan. Pa ne sama. Nesla sta človeka, ki je bolešno stokal... Spoznali so, da je ponesrečenec Lisjakov Tinče!

Skoraj jokajoče je izpregovoril:

«Jaka, Jaka, ali si ti, odpusti — odpusti mi, jaz sem — jaz — — po gospoda pojdi, da se z Bogom spravim!»

Vsa družba je odšla k bližnjemu Samotarjevemu mlinu, Florjan in Janez pa sta nesla ponesrečenca.

Ko je ležal nesrečni Tinče pri peči na klopi, je takoj odhitel Samotarjev sin po kaplana v Moravče, da pride in pripravi Tinčeta za pot v večnost...

Po spovedi je poklical Lisjakov Tinče Jaka k sebi in mu v pretrganih stavkih in z veliko težavo

odkril vse zlobnosti, ki jih je uganjal na tej zemlji. S solzami v očeh je prosil Jaka oduščanja!

Goričanov Jaka si je grizel ustnice — v njem se je bojeval težak, prav težak boj... Torej Tinče je bil oni, ki mu je največ kriv, da je bila prepričana njegova namera in uničena ljubezen med njim in ljubljeno Francko! Ta zlobni človek je torej kriv vsega gorja, ki ga mora prenašati sedaj njegovo nekdanje ljubljeno dekle in živeti v prisiljenem zakonu z vdovcem Piskernikom. To mu je torej povzročil Tinče, le za nekaj goldinarjev plačila, ki jih je dobil od vdovca Piskernika. Sedaj pa naj mu vse odpusti?...

«Jaka, odpusti mu, zavoljo Boga in mene!» se oglasi njegova nevesta Nežika.

*

Solze hvaležnosti so porosile Tinčetovo obličje, ko je slišal od Jaka, da mu vse odušča!

Kako je prišlo do nesreče? Tinče je bil v prekrski vasi, kjer je pri kmetih pil sadno žganje.

Preveč si ga je privoščil. Prav dobre volje in čisto brezskrbno je nato hitel nizdol v dolino. Hodil ni nič ali prav malo po gozdni poti, temveč kar vse križem. Tako ni niti najmanj opazil, da je prikolovratil do drčee, kjer so kmetje po njej spuščali les v dolino. Preden je zaznal za nevarnost, je bilo že prekasno. Tresk in že je drvel z bliskovito na-

glico v dolino. Obstal je smrtno ponesrečen tamkaj, kjer sta ga našla Florjan in Janez.

Čez nekaj ur po nesreči je Tinče umrl.

*

Seveda je tudi Dornulka že naslednji dan zvedela o nenadni Tinčetovi nesrečni smrti in o prihodu Jakovem, njegove neveste in njegovih znancev v vas. Strah pred nenadnim prihodom Jakovem in sploh pred obsodbo vseh poštenih ljudi jo je zelo, zelo zbežal. Kar nanagloma se je odpravila z doma k neki nad tri ure oddaljeni znanki. Sklenila je, da se povrne domov šele, ko se ta reč malo pozabi in odidejo Trboveljčani nazaj. Dober teden so ostali naši znanci iz Trbovelj pri svojih domačih. Pred odhodom so še obiskali znanega Krivčevega očeta in ga povabili s seboj v gostilno k «Franki» v Podpeč.

Stari znanci so sedeli zunaj na dvorišču pod košatim kostanjem. Ko so se tako razgovarjali, sta se pripeljala mimo Piskernik in njegova žena Francka. Jaka je postal zelo nemiren, pa zvedavi Florjan je znal vse na hitro uravnati!

«Bog te živi, Matevž, daj no, daj malo ustavit, saj smo si stari znanci?»

Piskernik se je ustavil in Florjanu se je posrečilo, da so bili kmalu vsi prav dobre volje.

(Dalje prihodnjič.)

Tajinstveni morilec deklet. (Nadaljevanje.)

«Tako mi je bilo tesno pri srcu, bala sem se.»
«Ah kaj! Morala bi si bila gospoda vendarle bolj natančno ogledati,» jo pouči Liza. «To se vidi že na obrazu, če ima poštene namene ali ne. Z menoj je bilo ravno tako, tako pogosto me je kdo nagovoril, in če sem videla, da stoji pred menoj lahkoživec, sem mu enostavno pokazala hrbet. Toda ko sem zagledala Alfreda, sem takoj vedela, da je poštenjak. In kot vidiš, se nisem zmotila.»

Ema se spomni sedaj, da je njen oče Lizinega ženina vendarle označil za lahkoživega pustolovca. Seveda si pa tega ne upa povedati prijateljici.

Liza je naravnost razočarana radi naivnosti svoje prijateljice.

«V bodoče ne zbeži,» reče čez nekaj časa, »prej si dobro oglej gospoda, ki te je nagovoril, za beg imaš še vedno čas.»

«Toda oče, Liza, oče!»

«Ah kaj, če bo videl, da občuješ z docela dostojnim gospodom, se pač temu ne bo protivil.»

«Oče pravi, da sem še dokaj premlada.»

«Ali sem jaz morda starejša kot ti?»

«Oh, ti niti ne veš, Liza, kako se more moj oče razhuditi, v svoji jezi postane tako divji, da me je strah.»

«Neumnost, tvoj oče vendarle ne misli tako.»

Ema odkima z glavo.

«Jaz imam vendarle strah, nele pred očetom, marveč tudi pred mladimi gospodi. Ti si imela srečo, če pa tudi jaz, je pa še zelo, zelo dvomljivo. In kako lahko se potem pride ob dobro ime.»

«Če si neprevidna, da, zato pa se mora previdno postopati. Meni se kaj takega ne more pripetiti.»

Ema molči.

«Danes grem na ples,» nadaljuje Liza ponosno. «Alfred me je povabil ter mi podaril krasno obleko popolnoma belo. Ne moreš si misliti, kako mi pristaja.»

Ema je vsa nesrečna. Njena prijateljica ima vse, kar ji le poželje srce, bogatega ženina, darila. Oh, kako je srečna! In ona? Nič nima, prav nič, trdo mora delati, zvečer pa še doma gospodinjiti, sužnja je, vredna pomilovanja.

Prijateljici sta sedaj dospeli do hišice, kjer stanuje Ema z očetom.

«Imam še nekaj nakupiti, zdravstvuj, Liza!» reče Ema ter v naglici ponudi prijateljici roko. «Zabavaj se prav dobro danes zvečer!»

«Oh, nimam nobene skrbi, prav prijetno bo.»

Deklici se poslovita. Ema skoči v bližnjo prodajalno, Liza pa jo počasnih korakov mahne proti

domu. Toda komaj je napravila par korakov, kar se pojavi pred njo mlad gospod.

«Alfred!» vzklikne Liza vzradoščena.

«Liza, no vendarle, mislil sem že, da boš še dalje spremljala deklico,» odvrne še dokaj mladi lahkoživec, čigar obraz je na prvi pogled še dokaj prikupljiv, pač pa mu iz temnih oči odseva nek čuden žar razuzdanih strasti.

Liza se zaupno oklene njegove desnice.

«Kdo pa je bila lepa, krasna deklica?» vpraša Alfred nenadoma.

«Ah, moja prijateljica, Ema Wilms.»

«Pa je res očarljiva lepota, tako ljubko stvarco sem še redkokdaj videl.»

Liza postaja ljubosumna.

«Ali ti boli ugaia kot jaz?» vpraša nejevoljno. On se nasmeje in jo tesneje privije k sebi.

«Ampak draga moja, kako neki le moreš tako govoriti? Ali ne smem povedati, da je tvoja prijateljica lepa deklica?»

«Da, da, seveda smeš,» odvrne Liza smehljaje.

«Ali je Ema Wilms tudi delavka v tovarni?»

«Da, Alfred!»

«Precej borno je oblečena, kakor sem opazil.»

«No, kajpak, je tudi docela razumljivo. Njen oče je ubog delavec, pa tudi sama ne zasluži mnogo.»

«No, potem naj si vendar dobi ženina, takega kot sem jaz.»

«Oh, to bi Ema že rada storila, toda je preveč boječa. Poleg tega se pa tudi grozno boji svojega očeta, ki je precej strog z njo.»

«Tako, tako,» se smehlja Alfred nekam čudno. «Povej mi, Liza, v kateri tovarni pa je lepa deklica prav za prav zaposlena?»

«Zakaj pa hočeš to vedeti?» vpraša Liza nezaupno.

«Ampak, draga moja, že zopet ljubosumna? No, hočem ti povedati resnico; imam namreč prijatelja pošteno mislečega, vrlega dečka, morda uspe njemu osvojiti si srce tvoje lepe prijateljice.»

«To je seveda vse kaj drugega.»

In Liza opiše sedaj svojemu izvoljencu tovarno, v kateri dela Ema. Alfred pogleda na uro.

«Sapramiš, že osem, sedaj se morava pa po-
žuriti. Ob devetih pridem že po tebe, in še preobleči se moram. Oprost, draga, ker sicer ne morem priti o pravem času.»

Dvojica se še nekaj časa razgovarja, potem pa pokliče Alfred ravno mimo vozečo kočijo ter se hitro odpelje v svoje stanovanje.

Kako sramotno je vendar ta navidez tako po-
šteni mladenič varal ubogo Lizo. Bil je lastnik banke, njegovi starši so bivali izven Londona, on sam pa je imel v najemu v mestu zelo elegantno stanovanje.

Voz obstane sedaj pred hišnimi vrati, kjer ima svoje stanovanje. Hitro plača izvoščeka, potem pa hiti po stopnicah navzgor, kjer mu odpre vrata razkošno opremljene sobe njegov sluga.

«Milostivi gospod, gospod Jakson čaka na vas,» javi sluga spoštljivo.

«Oh, Herbert, ti?» zakliče Alfred svojemu mlademu prijatelju, čigar poteze na obrazu kažejo, da je za svoja leta že mnogo preveč živel. «Si pač prišel, da grem s teboj?»

«Da, da, Alfred!» zahrešči prijatelj, počasi se dvigajoč se z divana. «Nudila se mi je prilika povabiti dvoje lepih baletk na večerjo, ali greš z menoj?»

«Prav obžalujem, dragi prijatelj, da se tvojemu povabilu ne morem odzvati,» odvrne Alfred, ki se z vso naglico preoblači, «danes imam namreč trden namen, da zapeljem svojo malo Lizo. Za deklico sem izdal že lepe vsote, no, sedaj hočem od tega že vendar kaj imeti.»

«A tako, škoda, ljubki plesalki sta namreč zares prav čedni deklici!»

«Pusti ju v miru! Za tebe imam vse kaj bolj-
šega, četudi je navadna delavka, toda bodi uver-
jen, lepa kot boginja, obrazek, da bi ga venomer poljubljal, in postava ter stas brezhiben, res nekaj izbornega!»

«Tako, tako, prav radoveden sem.»

«Ima strogega očeta, ki na svojo sedemnajst-
letno hčerko pazi kot jastreb na svojo žrtev. Z
lahkoto ne boš ravno prišel do uspeha!»

«Jej, jej, kaj takega je kot nalašč zame,» noslja Herbert Jakson, «to ravno miha človeka. To je pač vse kaj drugega, kot pa deklice, ki takoj tečejo za človekom, če jim s prstom pomigneš. Izvrstno, dragi prijatelj, hitro, povej mi kaj več o tem biseru!»

Alfred pove prijatelju, kar je zvedel od svoje ljubice.

«Ob sedmih zvečer se vrača torej lepa deklica
z dela domov. Pot gre skozi park, no, tamkaj je
prav lepa prilika, da jo nagovorim.»

«Glej, da boš napravil nanjo kar najboljši vtis,
deklica je namreč zelo čednostna in sramežljiva.»

«Brez skrbi, Alfred! Jej, jej, — delal se bom
kar najbolj solidnega mladeniča, da bo veselje.
Vrag naj me vzame, če si ne osvojim srca ljubke
stvarce, no, prava igrača za mene!»

«Ti, ne predstavljaš si zadeve tako lahko! Z
Lizo sem imel dovolj truda in še danes ponoči ne
bo šlo tako gladko; preden dosežem svoj namen.»

(Dalje prih.)

Lastnik in izdajatelj Rudolf Juvan v Ljubljani.

Urednik Ivan Tavčar v Ljubljani.

Tiska Delniška tiskarna, d. d. v Ljubljani
(odgovoren Miroslav Ambrožič).

NAJPOPOLNEJŠI
STOEWER

15 letna garancija

šivalni stroji za šivilje, krojače, čev-
ljarje in za vsak dom. Preden nabavite
stroj, si oglejte to izrednost pri tvrdki

BREZPLAČEN POUK
L. BARAGA

Selenburgova ul. 6/l. **LJUBLJANA** Telefon štev. 980.

Najboljša kolesa in šivalni stroji
so edino

PETELINČEVI

znamke

Gritzer, Adler, Phönix

za dom, obrt in industrijo. Brezplač pouk,
ugodni plačilni pogoji, večletna garancija.

JOSIP PETELINC, LJUBLJANA

blizu Prešernovega spomenika za vodo.

Od dobrega naj-
boljše je švicar-
ski pletilni stroj
„Dubied“

Naročajte
in
zahtevajte

**Novo
Pravdo!**

KRAVATE,

ovratnike, naramnice, srajce,
nogavice, nahrbtnike in palice,
modno blago, toaletne potreb-
ščine, jedino orodje ima v bo-
gati izbiri in po najnižjih cenah
edino

**Josip Petelinc
Ljubljana**

blizu Prešernovega spomenika
ob vodi.